

POGORÂREA

SFÂNTULI DŢH

THE FAITH

April-June 2020
Volume 70 No.2

A letter to the YOUTH from St. John Maximovitch of San Francisco & Shanghai Written in 1927

My Dear Students!

To my great disappointment, I am no longer your teacher of ecclesiastical law and can only appeal to you in writing. Two school years I spent with you, teaching you the truths of the Holy Orthodox Church and preaching to you the word of the Lord. The time I spent with you will never vanish from my memory. As always, even now I often remember all of you, each of you individually, and wish you all the best. I will always consider you my dear students, and it would be good if you did not forget me; from time to time you should write to me. I always receive and read all your letters with great satisfaction.

But more than this, I will always rejoice when I learn that my labors with you were not for naught, that you remember and act upon that

which you learned from me. Love God, be devoted to the Orthodox faith. Remember that without God there is no good, no joy, that Every good gift and every perfect gift is from above, and cometh down from the Father of lights (James 1:17). Let every one of you have the Holy Scripture and read from it, since these are God's words, they teach us how to live and prepare ourselves for the future life. Pray at home daily, and on Sundays and holidays, come to church, to this holy place which is devoted to service to God, where God's angels abide and pray together with you.

Do not think that now you do not need to come to church if I am not here to look after you. You must attend church not for people, but for God, Who sees the hearts of those who come. Listen to the one who will be your teacher of law, and learn the Law of God not for grades, but to discover the will of our Heavenly Father. Be obedient to your parents, as Christ was obedient to the Most-Holy Virgin Mary. Be obedient to your teachers and all elders who teach you goodness. Labor, and guard yourselves against laziness, which is the mother of all sins. More than anything, guard yourselves against conflict, forgive each other when you are insulted. Remember: he who quarrels consoles the devil; he who makes peace gladdens Christ; he who makes peace among others helps Christ and will be accepted into the Heavenly Kingdom as a Son of God (Mtt 5:9).

Having no way of sending each of you this letter, I send it to all whose addresses I have, but through them I appeal to everyone and I would hope that, if possible, every one of my students, male and female, would read it, and that my words would fall into your hearts and leave a mark upon your souls. I bid farewell with each of you and invoke God's blessing upon you. God is omnipotent and merciful, may He bless you, preserve and guide you to all good things! Glory to Him for ever and ever !

Hieromonk John

THE FAITH

Credința

CONTENTS

COVER: PENTECOST ICON

- 2 A LETTER TO THE YOUTH FROM ST. JOHN MAXIMOVITCH OF SAN FRANCISCO & SHANGHAI
- 3 PAROHIA SFÂNTUL MARE MUCENIC MINA, LORRAINE, QC, CANADA
de Călin Batori
- 5 SFINȚI ȘI SFINȚENIE
de IPS Mitropolit Nicolae
- 7 DUHUL SFÂNT IZVOR AL MIȘCĂRII TUTUROR SPRE DUMNEZEU PRIN BISERICĂ
de PS Episcop Ioan Casian
- 9 PASTORAȚIA PĂRINȚILOR ȘI COPILOR DUPĂ MODELUL PASTORAȚIEI DIVINE
de Pr. George Bazgan
- 13 EXCERPT FROM ST. JOHN CHRYSOSTOM – HOMILY ON PENTECOST
- 14 ARCHBISHOP PIMEN OF SUCEAVA AND RĂDĂUȚI REPOSES IN THE LORD
- 15 BEING CONSTANTLY WATCHED: IDENTITY, TRANSPARENCY AND PERICHORESIS
by Fr. Theodor Damian
- 18 FEMEIA CREȘTINĂ – MĂRTURISITOARE A LUI IISUS O PERSPECTIVĂ BIBLICĂ -
de Pr. Stelian Tofană
- 20 MIHAI VITEAZUL ȘI UNIREA DE LA 1600
de Pr. Constantin Ciubotariu
- 22 VALERIU (BARTOLOMEU) ANANIA: NOI
de Pr. Theodor Damian

Opinions published in this magazine do not necessarily reflect the position of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas unless so stated.

ANNUAL SUBSCRIPTION:

USA, \$10.00
Canada, \$15.00
International, \$25.00

The Faith Magazine is published quarterly by the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas

Postmaster send address changes to Credința – The FAITH,
5410 North Newland Avenue, Chicago IL, 60656-2026, USA

Editorial Board:

His Eminence Metropolitan Nicolae
His Grace Bishop Ioan Casian
V. Rev. Fr. Vasile Mureșan
V. Rev. Fr. Daniel Ene
V. Rev. Fr. George Bazgan

Parohia Sfântul Mare Mucenic Mina

Lorraine, QC, Canada

n anul 2016, din mila lui Dumnezeu, cu mijlocirile Sfântului Mare Mucenic Mina și cu binecuvântarea ÎPS Mitropolit Nicolae, la acea vreme Arhiepiscopul Ortodox Român al celor două Americi, și-a început activitatea Parohia ortodoxă Sfântul Mina, avându-l ca preot paroh pe Părintele Olimpiu Mărginean.

Primul sediu al noii parohii a fost modestul subsol al Bisericii Notre Dame de la Paix din Sainte-Thérèse. În sala de 30 de locuri încăpea doar puțină plămădeală, dar curând de la aceasta a început să dospească aluatul. La slujbele care se săvârșeau în duminici și în sărbători sala era tot mai des neîncăpătoare, iar la catehezele de sâmbăta creștinii veneau numeroși chiar de la zeci și de la sute de kilometri distanță. Râvna preotului și a credincioșilor a dat repede roade și, la mai puțin de un an de la înființare, Sfântul Mare Mucenic Mina și-a arătat binecuvântările sale către noua parohie dăruindu-i părțile din sfintele sale moaște. Tot în această perioadă a început o mobilizare exemplară pentru participarea la lucrările majore de renovare a reședinței episcopale a nou înființatei Episcopii Ortodoxe Române a Canadei. Merită să fie menționat faptul că aceste lucrări au fost realizate în cea mai mare parte de către părintele paroh împreună cu un grup de enoriași. Pe lângă misiunea liturgică și pastorală din parohie, părintele Mărginean are din anul 2017 și responsabilitatea funcției de secretar al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei.

Din evlavia credincioșilor, la doi ani de la înființare, s-a ales ca al doilea hram al parohiei hramul Sfântului Cuvios Mucenic Efrem cel Nou. La puțină vreme după aceasta, prin purtarea de grijă a Sfântului, părțile sfintelor sale moaște au venit să aducă mângâiere credincioșilor parohiei.

Lăcașul de închinăciune devenind cu totul neîncăpător, parohia se mută în luna mai a anului 2017 în capela Charles de Foucault din Lorraine, care are o sală de 70 de locuri. Urcușul continuă și în viața duhovnicească a parohiei. Se înmulțesc sfintele slujbe, cântărețul parohiei este hirotonit întru diacon și apoi întru preot. Preocuparea pentru actele de caritate este susținută și donațiile sunt frecvente pentru persoane nevoiașе din Canada, România și Africa. Misiunea liturgică și catehetică este constant însoțită de preocuparea pentru educație și cultură națională. Școala duminicală înființată de la începuturile parohiei funcționează acum într-o sală adecvată. Se organizează serbări de Crăciun, de Ziua Națională a României, teatru religios.

În tot acest timp numărul credincioșilor continuă să crească, astfel încât din luna ianuarie a anului 2020 parohia are un nou lăcaș de închinăciune în Biserica Très Saint Sacrement din Blainville, care are o sală de 250 de locuri. Încercările prin care a trecut întreaga lume din cauza pandemiei din acest an nu ne-au ocolit nici pe noi. Dar ne-au oferit căi nebănuite de a continua urcușul duhovnicesc. Chiar dacă participarea s-a făcut prin intermediul platformelor on-line, sfintele slujbe s-au săvârșit în număr mai mare decât înainte, iar catehezele au prilejuit întâlnirea cu adâncul cuvânt duhovnicesc al unor preoți și arhierei cu care arareori ne întâlnim în persoană chiar în timp de acalmie sanitară – amintim aici pe ÎPS Mitropolit Iosif, PS Ioan Casian, Părintele Răzvan Ionescu.

Dacă parohia are un punct forte, acesta este o calitate a unui grup de oameni inimoși care lucrează sub îndrumarea părintelui paroh și împreună cu el pentru a fasona obstacolele cotidiene și a le transforma în trepte bune pentru a continua urcușul duhovnicesc.

Sunt și puncte slabe, dar lucrăm la ele, și vor fi în curând, cu mila lui Dumnezeu, trepte numai bune de urcat: avem constrângeri de orar, suntem într-o clădire închiriată. Dar avem un fond dedicat cumpărării sau construirii unei biserici proprii, voința de a pune umărul și nădejdea că Dumnezeu, pentru rugăciunile

sfinților săi mucenici Mina și Efreem cel nou, ne va ajuta. Iar ușa noastră va rămâne mereu deschisă pentru cei care caută un drum spre Dumnezeu.

Călin Batori

SFINȚI ȘI SFINȚENIE

- gânduri la Duminica Tuturor Sfinților -

Astfel și-a intitulat predica cunoscutul mitropolit și cărturar Antonie Plămădeală, predică rostită în Catedrala din Sibiu la *Duminica Tuturor Sfinților* a anului 1984. Mitropolitul Antonie comentează textul Evangheliei acestei duminici, un text nu tocmai ușor de înțeles, după cuvintele Mitropolitului:

"Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri... Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine... Atunci Petru, răspunzând, I-a zis: Iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție. Cu noi oare ce va fi? Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va ședea pe tronul slavei Sale, veți ședea și voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel. Și oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țărine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică. Și mulți dintâi vor fi pe urmă, și cei de pe urmă vor fi întâi" (Matei 10, 32-33; 37-38; 19, 27-30).

Mitropolitul Antonie explică ce înseamnă să ne mărturisim credința în Dumnezeu, Unul în ființă și Întreit în Persoane, în Iisus Hristos ca Mântuitor, Dumnezeu și om, în Biserică: "A-l mărturisi pe Dumnezeu și pe Iisus Hristos înseamnă a mărturisi filiația noastră divină. Înseamnă a mărturisi că suntem creați de Dumnezeu și că trăim și existăm în această ordine, în această rânduială divină."¹ Autorul predicii oferă aici un început al argumentației legăturii dintre mărturisire și sfințenie, anume încadrarea noastră într-o ordine divină.

Sf. Ioan Gură de Aur aduce o precizare acestui text folosindu-se probabil de o variantă a textului mateian, lucru confirmat și de Sf. Teofilact al Bulgariei²:

"Uită-te cât de precise sunt cuvintele Sale. Nu a spus "Pe Mine", ci "Întru Mine", arătând că acela care mărturisește nu mărturisește cu propria lui putere, ci ajutat de harul cel de sus... Dar pentru ce nu este de ajuns numai credința cu mintea, ci se mai cere și mărturisirea cu gura? Pentru a ne îndemna să avem îndrăznire, să avem mai multă dragoste și mai mult curaj și pentru a ne ridica la o și mai mare înălțime. De aceea Domnul adresează aceste cuvinte tuturor creștinilor. Nu le adresează numai ucenicilor Săi, pentru că vrea să-i facă oameni de ispravă nu numai pe ei, ci și pe ucenicii lor. Cel care a cunoscut aceste cuvinte ale Domnului nu numai că va propovădui Evanghelia cu îndrăznire, dar va și suferi totul cu ușurință și cu dragă inimă. Credința în aceste cuvinte ale

Domnului a adus pe mulți alături de Apostoli."³

Și Sf. Ierarh Nicolae Velimirovici dezvoltă această temă cu referire la Sf. Apostoli:

"Că Dumnezeu revarsă din plin harul Său peste cei care împlinesc voia Lui este dovedit prin exemplul Sfinților Apostoli. Acești 12 oameni de origine simplă, fără arme și bogății, slavă pământească sau putere, și-au părăsit casele și familiile și au pornit în toată lumea să vestească Evanghelia lui Hristos... Aceasta nu poate fi explicată decât prin ajutorul, colaborarea și harul lui Dumnezeu. Cum ar fi putut acești pescari să stea împotriva falsei învățături a celor învățați și bogați (în cele pământești) fără să fi fost hrăniți cu înțelepciunea lui Dumnezeu, apărați de puterea Lui și înarmați cu armele Lui? Și mai mult, cum au fost neînfricați și îmbogățiți cu stăruință să îndure tulburări de neimaginat și umilire de ne-exprimat: să fie bătuți și puși în lanțuri, batjocoriți și loviți cu pietre... aruncați la fiare, jupuți și răstigniți pe cruce?"⁴

Aceste cuvinte ale Sf. Nicolae amintesc suferințele prorocilor din Vechiul Testament împlinite în cele ale Apostolilor:

"Și ce voi mai zice? Căci timpul nu-mi va ajunge, ca să vorbesc de Ghedeon, de Barac, de Samson, de Iftae, de David, de Samuel și de proroci... Care prin credință, au biruit împărății, au făcut dreptate, au dobândit făgăduințele... Alții au suferit batjocură și bici, ba chiar lanțuri și închisoare; au fost uciși cu pietre, au fost puși la cazne... Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului. Și toți aceștia, mărturisindu-și prin credință, n-au primit făgăduința, pentru că Dumnezeu rânduiase pentru noi ceva mai bun, ca ei să nu ia fără noi desăvârșirea" (Evrei 11, 32-40).

Capitolul 11 din Epistola către Evrei vorbește despre roadele credinței văzute în faptele minunate ale tuturor acestor oameni dreți, de la Abel până la ultimii proroci care au vestit mântuirea în Hristos. "Sfinții ziși mai înainte au luat arvunile slavei și ale cinstei și ale desăvârșirii chiar de acum, căci de unde altundeva au luat puterea spre a le ajuta celor care cer ajutorul lor pe pământ? Sau de unde au îndrăzneală spre a mijloci și a-L ruga pe Dumnezeu pentru alții, fără numai din slava pe care au dobândit-o, în parte, în ceruri? Iar atunci, la

învierea de obște, au să ia împreună cu noi desăvârșirea slavei și a fericirii.”⁵

Încadrarea noastră în ordinea divină implică așezarea noastră în grija lui Dumnezeu care își ocrotește creația și o înarmează duhovnicește spre împlinirea chemării la mărturisire. De la prorocii Vechiului Testament până la Sf. Apostoli vedem acest plan al lui Dumnezeu desfășurându-se: chemarea lui Dumnezeu este urmată de răspunsul întru credință al celor chemați, al celor așezați în această rânduială divină, răspuns împlinit întru mărturisire prin harul, ajutorul și întărirea lui Dumnezeu. Ceea ce s-a descoperit prin credință proorocilor,⁶ se împlinește prin venirea Mântuitorului și noua chemare adresată Sf. Apostoli. Acum nu mai este vorba despre vestire, ci despre împlinire.

Iar împlinirea se vede în îmbrăcarea Apostolilor cu putere de sus: *”Chemând la Sine pe cei doisprezece ucenici ai Săi, le-a dat lor putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată și să tămăduiască orice boală și orice neputință”* (Matei 10, 1). Mai apoi, *”tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați”* (Matei 10, 8). Oferindu-le această putere de sus, Hristos îi și avertizează asupra dificultăților misiunii apostolice și îi întărește în credință:

”Iată Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor; fiți dar înțelepți ca serpii și nevinovați ca porumbeii... Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena. Au nu se vând două vrăbii pe un ban? Și nici una din ele nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui vostru. La voi însă și perii capului, toți sunt numărați. Așadar nu vă temeți; voi sunteți cu mult mai de preț decât păsările” (Matei 10, 16, 28-31). După exprimarea acestei pedagogii divine, Mântuitorul rostește cuvintele din Sf. Evanghelie a acestei duminici.

Să nu uităm că vorbim de *sfinți și sfințenie*, așadar logica pe care o descoperim se referă la însăși împlinirea misiunii noastre creștine. Ca să ajungem la sfințenie, la împlinirea chemării de a fi desăvârșiți (Matei 5, 48), trebuie să înțelegem și să împlinim această logică a mărturisirii: *”Poate omul primi o răsplată mai mare decât a mărturisirii de către Hristos, în Împărăția cerurilor, în fața Tatălui ceresc și a oștirilor îngerești, că va fi înscris în Cartea Vieții, că va fi încununat cu slavă și așezat de-a dreapta Sa în adunarea veșnică cerească? Și poate omul primi o mai mare pedeapsă decât să fie lepădat de Hristos Domnul Însuși în fața Tatălui ceresc?”*⁷ Sf. Nicolae dezvoltă logica mărturisirii amintind cuvintele Sf. Apostol Pavel: *”Că de vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui”* (Romani 10, 9).

Ajungem acum la partea dificilă a textului semnalată și de Mitropolitul Antonie în predica sa: *”Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce*

iubește pe frate ori pe sora mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37). Aceste cuvinte ciudate nu puteau fi rostite decât de *”Cel care este mai responsabil pentru viața noastră decât părinții noștri trupești. Numai cel care ne iubește mai mult decât ei poate îndrăzni să vorbească în acest fel. Părinții noștri trupești ne dau naștere pentru viața aceasta temporală, El ne dăruiește viața veșnică; ei ne nasc pentru durere, El pentru bucurie și slavă veșnică. Ei primesc de la El ca să ne dea nouă hrană, El ne dă suflarea (viața). Ei ne fac haine, El ne creează inima.”*⁸

Sf. Nicolae nu se oprește la aceste poetice cuvinte pentru a explica taina iubirii lui Hristos, ci adăugă faptul că această taină nu exclude iubirea de părinți sau de copii. Hristos Însuși a arătat iubire față de Maica Sa încredințându-o ocrotirii ucenicului iubit. Hristos lămurește faptul că Apostolii vor fi întăriți în persecuții doar prin această *iubire mai mare* față de Hristos. Și de această iubire depinde veșnicia lor și a celor apropiați.

Mărturisirea credinței în Hristos trebuie săvârșită cu mintea, cu inima, prin cuvânt, prin faptă, întreaga viață. Rușinea, sfiala, șovăiala sunt de neîngăduit în mărturisire. Mărturisirea cere lepădare de sine hotărâtă, spune Sf. Ignatie Briancianinov⁹: *”cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine”* (Matei 10, 38). Această *luare a crucii* înseamnă *iubire mai mare* de Hristos decât față de tată, mamă, frați, surori, dar și lupta cu păcatele proprii care ne împiedică mărturisirea.¹⁰ Prorocul David se ruga lui Dumnezeu să îi dea putere ca să fie în stare de asemenea răstignire: *”Străpunge cu frica Ta trupul meu... și împlinește robului Tău cuvântul Tău, care este pentru cei ce se tem de Tine”* (Ps. 118, 120, 38).¹¹

Putem concluziona prezentarea acestei logici a *mărturisirii credinței în Hristos* care duce la *sfințenie* prin a aminti punctele ei principale: încadrarea în ordinea divină a chemării la mărturisire, răspunsul întru credință al fiecăruia, primirea harului ca întărire pe cale, *luarea crucii* prin lepădarea de noi înșine și de lume, mărturisirea cu toată puterea sufletului, cu credința că la judecată va mărturisi Hristos pentru noi înaintea Tatălui ceresc.

O logică a *mărturisirii ca îndrumar pentru o viață creștină*, în orice timp, dar mai ales în vremurile noastre încercate de frică, neînțelegere, izolare, teamă de moarte. Creștinul *uns* ca și Hristos și trimis la propovăduire trebuie să-și pună toată nădejdea în harul și ajutorul lui Dumnezeu, ca și Apostolii. Sensul trimiterii acum este prilej de cercetare sufletească și descoperire a puterii de *a ne lua crucea și a-i urma lui Hristos*. Iar exemplul înțelegerii noastre să fie îndemn pentru cei din jur spre întărire în credință și mărturisire!

† IPS Mitropolit Nicolae

Note

¹ Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tălcui noi la texte vechi*, București, 1996, p. 243.

² Sf. Teofilact al Bulgariei, *Tălcuire la Evanghelia de la Matei*, p. 62: *”Îndeamnă la mucenicie, cerând nu numai credința sufletului, ci și mărturisirea gurii. Și nu zice: Cel ce Mă va mărturisi pe Mine, ci ”pentru (întru în ediția din 1805) Mine”, adică întru puterea Mea.”*

³ Sf. Ioan Gură de Aur. *Omilii la Matei*, PSB 23, București, 1994, Omilia XXXIV, p. 425-426.

⁴ Nikolai Velimirovic, Bishop of Ochrid, *Homilies*, volume two, Birmingham, 1998, p. 2.

⁵ Sf. Teofilact al Bulgariei, *Tălcuirea Epistolei către Evrei*, Sophia, București, 2011, p. 243-244.

⁶ *”Toți aceștia au murit întru credință, fără să primească făgăduințele, ci văzându-le de departe și iubindu-le cu dor și mărturisind că pe pământ ei sunt străini și călători”* (Evrei 11, 13).

⁷ Nikolai Velimirovic, *Idem*, p. 3.

⁸ *Ibidem*, p. 4.

⁹ Sântul Ignatie Briancianinov, *Predici*, Editura Sophia, București, 2008, p. 149.

¹⁰ *Ibidem*, p. 151: *”Greutățile și piedicile ce se ridică înaintea mărturisirii lui Hristos lucrând asupra creștinului din afară au puțină însemnătate față de greutatea și de piedicile pe care el le află în lăuntrul său. Păcatul, trăind în minte, inimă, trup, este de-a dreptul potrivnic mărturisirii lui Hristos, mărturisirii prin împlinirea poruncilor Lui; păcatul lucrează cu îndărătnicie împotriva acestei împliniri.”*

¹¹ Cf. *Ibidem*, p. 152.

DUHUL SFÂNT IZVOR AL MIȘCĂRII TUTUROR SPRE DUMNEZEU PRIN BISERICĂ

- gânduri la sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt -

Una din stihirile Vecerniei sărbătorii Pogorării Sfântului Duh spune: *“Pe toate le dă Duhul Sfânt: izvorăște proorocii, sfințește pe preoți, pe cei necărturari i-a învățat înțelepciune, pe pescari, teologi i-a arătat; toată rânduiala Bisericii o plinește. Cel ce ești de o ființă și de un scaun cu Tatăl și cu Fiul, Mângâietorul, slavă Ție!”*

Textul stihirei ne vorbește despre rolul și importanța Duhului Sfânt în lucrarea mântuirii. A fost și este prezent în timpul nostru omenesc, indiferent de perioada în care suntem – Vechiul sau Noul Testament. El este Cel care lucrează pregătirea venirii Fiului lui Dumnezeu în trup prin profețiile pe care le inspiră proorocilor care pregătesc poporul în drumul lui interior și exterior pe care îl are de parcurs. Drumul exterior este imagine drumului interior către Dumnezeu.

În același timp, Duhul Sfânt alege și hirotonește slujitorii lui Dumnezeu, care vor asigura lucrarea omenească, cu putere dumnezeiască care conduce poporul către Dumnezeu. Preoția care lucrează cu harul Duhului Sfânt menține sentimentul concret al prezenței lui Dumnezeu în popor. De asemenea, Duhul Sfânt este dăruitorul înțelepciunii. Aceasta este înțelepciunea care conduce la împărăția lui Dumnezeu și mântuirea omului. Chiar dacă omul nu este educat în cele ale lumii în măsura credinței și dăruirii, el primește de la Dumnezeu o altă înțelepciune. Spune Sf. Ap. Pavel: *“Și înțelepciunea o propovăduim la cei desăvârșiți, dar nu înțelepciunea acestui veac, nici a stăpânitorilor acestui veac, care sunt pieritori, ci propovăduim înțelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră...”* (1 Corinteni 2,6-7). Înțelepciunea dăruită de Dumnezeu este una care îl îndrumă pe om spre viața veșnică. Urmând-o, ea oferă omului cunoașterea lui Dumnezeu și cunoașterea de sine ca și creatură a Lui, dimpreună cu vocația cu care Acesta l-a înzestrat. Înțelepciunea lui Dumnezeu îl conduce pe om să înțeleagă demnitatea și înălțimea spirituală pentru care acesta a fost creat. De asemenea, Duhul Sfânt înzestrează pe cel ales de Dumnezeu cu capacitatea de a vorbi despre El, adică devine teolog și călăuzitor în înțelegerea și drumul spiritual pe care îl are de parcurs. Această enumerare a multiplelor lucrări ale Duhului Sfânt se termină cu o concluzie care vorbește despre Biserică. Biserica este lucrarea Duhului Sfânt. Rânduiala Bisericii – rugăciunea, Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, celelalte ierurgii și rugăciuni, precum și întreaga lucrarea comunitar-socială care se întâmplă în Biserică, - se împlinesc prin lucrarea sau suflul Duhului Sfânt. Cu alte cuvinte, nu există Biserică fără Duhul Sfânt. El este Cel care constituie Biserica.

În finalul stihirii găsim și explicația pentru care Duhul face acestea toate. El este *‘de o ființă și de un scaun cu Tatăl și cu Fiul.’* El însuși este Dumnezeu pentru că are aceeași natură sau ființă cu celelalte două persoane ale Sfintei Treimi. Cele trei persoane ale Sfintei Treimi sunt un singur Dumnezeu pentru că au aceeași natură sau ființă. Dar Duhul Sfânt are aceeași demnitate dumnezeiască. Această înțelegere a fost consfințită la Sinodul II Ecumenic din 381 când a fost

proclamată identitatea de ființă și egalitatea în demnitate a Duhului Sfânt cu Tatăl și cu Fiul.

O altă stihiră a Vecerniei Pogorării Duhului Sfânt ne arată atitudinea la care ne invită Duhul Sfânt: *“În curțile Tale, Doamne, credincioșii, plecându-ne genunchii sufletului și ai trupului, Te laudăm pe Tine, Tatăl Cel fără de început, și pe Fiul Cel împreună fără de început, și pe Preasfântul Duh Cel împreună-veșnic, Care luminează și sfințește sufletele noastre.”* Un adevărat credincios este cel care urmează atitudinea smerită, atât pe plan interior sufleteș, cât și exterior trupesc. Credinciosul este invitat nu doar la o atitudine exterioară față de Dumnezeu, ci una integrală – trup și suflet – pentru că astfel omul apare ca un întreg coerent și reflectând crearea lui de către Dumnezeu. Credinciosul în Biserică învață gesturile și atitudinea autentică față de Dumnezeu.

Dar dacă despre sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt vorbim așa de mult, subliniind importanța ei, ne punem firesc întrebarea: care este rolul ei? Este oarecum întrebarea Fer. Augustin după constatarea pe care o face: *“De ce atunci Domnul Iisus Hristos a hotărât să nu dea Duhul Sfânt până când El nu va fi proslăvit? Trebuie să ne interesăm mai întâi în ce fel Duhul Sfânt nu era încă în oamenii sfinți, pe cât putem înțelege noi mai bine, înainte de a vorbi mai departe, în cazul în care acest lucru ar tulbura pe cineva. Citim în Evanghelie despre Domnul Însuși nou-născut că Simeon prin Duhul Sfânt L-a recunoscut; că Ana văduva, o proorociță, L-a recunoscut pe El; că Zaharia, fiind umplut de Duhul Sfânt, a vestit multe lucruri; că Maria însăși a primit Duhul Sfânt pentru a-L zămislă pe Domnul. Prin urmare, avem multe dovezi premergătoare ale Duhului Sfânt, înainte ca Domnul să fie proslăvit prin învierea trupului Său. Nu a fost nici un alt duh pe care proorocii să-l fi avut, care să fi prevestit dinainte venirea lui Hristos.”*¹ Fer. Augustin arată clar că același Duh Sfânt a lucrat și în perioada Vechiului Testament și în cea a începuturilor Noului Testament. Dumnezeu nu a despărțit lucrarea Sa. El a păstrat același mod de a lucra în istorie prin Duhul Sfânt. Fer. Augustin trage și o altă concluzie despre semnificația specifică a darului Duhului Sfânt de la Cincizecime; iar aceasta reiese din însuși felul de manifestare a lucrării Duhului Sfânt în momentul Cincizecimii: *“Cum se poate înțelege acest lucru, cu excepția cazului în care dăruirea sau trimiterea specială a Duhului Sfânt după proslăvirea lui Hristos nu ar fi fost așa cum nu a fost niciodată înainte? Căci nu că nu se întâmplase niciodată anterior, dar nu fusese niciodată cunoscut într-un mod precum acesta. Căci, dacă Duhul Sfânt nu a fost dat înainte, cum s-au umplut profeții*

care au vorbit? ... Cum deci 'Duhul n-a fost dat, întrucât Iisus nu fusese încă proslăvit,' dacă nu pentru faptul că acea dăruire, acordare, sau misiune a Duhului Sfânt trebuia să fi avut un anumit caracter (specific – n. n.) în propria Sa arătare (venire), cum nu s-a întâmplat niciodată? Căci nu citim nicăieri că oamenii vorbeau în limbi pe care nu le cunoșteau prin Duhul Sfânt venind asupra lor. Dar acest lucru s-a întâmplat atunci [în Faptele Apostolilor], când a fost necesar ca venirea Lui să fie lămurită prin semne vizibile, pentru a arăta că întreaga lume și toate neamurile constituite cu limbi diferite, ar trebui să creadă în Hristos prin darul Sfântului Duh (...). Duhul Sfânt, fie în chip de porumbel, fie în chip de limbi de foc ... prin mișcare în timp și sub diferite forme, s-a manifestat pe El Însuși, co-etern și neschimbător împreună cu Tatăl și cu Fiul.^{II}

Convingerea Fer. Augustin, bazată pe mărturiile scripturistice și a întregii tradiții creștine laolaltă, este că Duhul Sfânt inspiră și mișcă toate lucrurile, istoria și evenimentele, omul și faptele înspre Împărăția lui Dumnezeu înainte, în timpul și după Hristos. Este convingerea bazată pe cuvintele Mântuitorului: "Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic" (Ioan 15,5). Tot ceea ce se face în vederea mântuirii omului și împărăției lui Dumnezeu nu se poate face fără ajutorul și lucrarea lui Dumnezeu. Fer. Augustin încearcă să înțeleagă care este diferența între lucrarea Duhului Sfânt înainte și după proslăvirea lui Hristos. Observând evenimentul și cele petrecute acolo el arată că ceea ce este distinct în evenimentul Cincizecimi este harisma vorbirii în limbi datorată inspirației Duhului Sfânt propovăduindu-L pe Hristos. Ne aducem aminte de episodul cu Turnul Babel în care, datorită trufiei omului, Dumnezeu amestecă limbile pentru a-l face pe acesta să înțeleagă fragilitatea lui și nevoia de temelie necesară oricărui proiect sănătos care este smerenia. Aceasta înseamnă a înțelege că Dumnezeu este Cel care ctorește și ajută la toate proiectele omului dacă ele sunt în acord cu voința și planul Lui.

Sf. Ioan Gură de Aur subliniază caracterul comunitar și instinctul altruist al lucrării Duhului Sfânt așa cum o vedem la Cincizecime: "Căci darul a fost mai minunat – spune el - ... și oamenii din vechime aveau și ei pe Însuși Duhul, dar nu l-au împărtășit și celorlalți, în timp ce apostolii l-au revărsat pe El peste zeci de mii."^{III} Sf. Ioan Gură de Aur vede în noua manifestare a Aceluiași Duh Sfânt o chemare la comuniune prin generozitatea și instinctul către celălalt. Este regăsirea comuniunii în perspectiva mesajului mântuitor adresat omului de Dumnezeu.

Părintele Stăniloae rezumă foarte bine semnificația sărbătorii Pogorării Duhului Sfânt: "Pogorarea Duhului Sfânt este actul de trecere de la lucrarea mântuitoare a lui Hristos în umanitatea Sa personală la extinderea acestei lucrări în celelalte ființe umane. Prin Întrupare, Răstignire, Înviere și Înălțare, Hristos pune temelie Bisericii în trupul Său. Prin aceasta Biserica

ia ființă virtual. Această viață dumnezeiască, extinsă din trupul Său în credincioși, e Biserica. Această viață iradiază din trupul Său ridicat la deplina stare de pnevmatizare prin înălțarea și așezarea Lui de-a dreapta Tatălui, în suprema intimitate a înfinității vieții și iubirii lui Dumnezeu îndreptată spre oameni.

Biserica, aflată virtual în trupul lui Hristos, ia astfel ființă actual prin iradierea Duhului Sfânt din trupul Său în celelalte ființe umane, fapt care începe la Rusalii, când Duhul Sfânt coboară peste Apostoli, făcându-i primele mădulare ale Bisericii, primii credincioși în care se extinde puterea trupului pnevmatizat al lui Hristos. Fără Biserica, opera de mântuire a lui Hristos nu s-ar putea realiza.^{IV} Central sărbătorii Pogorării Duhului Sfânt este gestul altruist al lui Dumnezeu prin Duhul Său cel Sfânt, semn manifest al dragostei Lui față de om și creația Sa, de a se dăruie omului dimpreună cu lucrarea Sa mântuitoare. Aceasta o face pentru a restaura creația Sa și a o ridica din suferință și moarte la bucuria veșnică a vieții în odihna fără de sfârșit a dragostei dumnezeiești. Dumnezeu ctorește Biserica în persoana Fiului Său prin asumarea și transfigurarea firii omenești prin Întrupare, suferință, moarte, Înviere și Înălțare. În final El dăruiește rodul întregului efort al lui Hristos omului pentru care toate fuseseră pregătite în vederea vindecării de suferință și moarte și pentru restabilirea omului în comuniunea treimică deplină.

În această Biserică ctitorită de Hristos găsim toate cele necesare nouă ca oameni: "Biserica este casa Dumnezeului Celui viu – spune Arhimandritul Vasile – Acolo se află depozitate și se păstrează cu sfințenie, ca de la Dumnezeu primite, Sfintele Scripturi, tezaurul înțelepciunii divine, și tot acolo avem Sfintele Taine prin care Dumnezeu revărsă harul^V Său divin fiecăruia dintre noi. În sfintele Biserici avem Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos, prin care noi avem împărtășire cu Dumnezeu. Într-adevăr, sfintele Biserici sunt fântâna vieții, cu apa cea vie, la care oricine poate alerger și să bea. Aici noi aflăm despre Dumnezeu, aici noi ne întâlnim cu Mântuitorul și, prin sfinții Săi slujitori, noi îi primim darurile cele sfinte pe care Părintele ceresc le-a dat oamenilor."^{VI}

Biserica este mediul în care găsim cuvântul lui Dumnezeu păstrat în Sfintele Scripturi, Sfintele Taine care ne comunică harul vieții celei noi, Sfânta Euharistie prin care ne împărtășim de umanitatea înviată a Mântuitorului Hristos. Aici îl întâlnim de fapt pe Dumnezeu și pe prietenii Lui, care sunt sfinții, ale căror rugăciuni urcă la Dumnezeu pentru mângâierea noastră.

În Duhul Sfânt suntem recreați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și primim și mijloacele harice care ne ajută să actualizăm acestea în viața concretă, conform vocației date de Dumnezeu.

†PS Episcop Ioan Casian

Note

^I I Fer. Augustin. *Tratate asupra Evangheliei de la Ioan 32.6 în Thomas C. Oden (ed.) Comentarii creștine antice despre Scriptură (Noul Testament I/Va Ioan 1-10). Ed. InterVarsity Press: Downers Grove, Illinois SUA 60515, p 267 col.1 (engleză)*

^{II} Fer. Augustin. *Despre Sfânta Treime 4.20.29-21.30 în Thomas C. Oden (ed.) Comentarii creștine antice ... p 267 col.2 (engleză)*

^{III} Sf. Ioan Gură de Aur. *Omili la Evanghelia de la Ioan 51.2 în Thomas C. Oden (ed.) Comentarii creștine antice ... p 268 col.1 (engleză)*

^{IV} Dumitru Stăniloae. *Teologia Dogmatică Ortodoxă (vol 2). Ed. IBMBOR: București 2003, p 202*

^V grația (în original)

^{VI} Arhimandrit Vasile V. Vasilachi. *Sub acoperământul veșniciei. Cuvântul Vieții - Colecția teologică - New York, Ed. BookMasters Inc: Ashland OH 1995, p 95*

Pastorația părinților și copiilor după modelul Pastorației Divine

De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum copiii, nu veți intra în Împărăția cerurilor (Matei 18,3).

Considerații istorice privind familia.

Cartea cea dintâi a Sfintei Scripturi, în capitolul întâi, ne spune clar că prima familie din istoria neamului omenesc a fost întemeiată de Dumnezeu, Creatorul celor văzute și celor nevăzute: *Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: "Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți"* (Facerea 1,28). Iată că asistăm aici la săvârșirea primei Taine a căsătoriei, în ambianța edenică, săvârșitorul ei fiind însuși Dumnezeu. La plinirea vremii, Dumnezeu-Omul va participa la căsătoria (nunta) din Cana Galileei, unde va săvârși și prima minune a schimbării apei în vin.

Aceste două mărturii scripturistice, vechi și nou-testamentare, ne arată cât de mare preț a pus Dumnezeu pe familia umană, care este instituția fundamentală a omenirii, a societății.

Textul mai sus citat trasează și obiectivele căsătoriei: creșterea și înmulțirea. Prin "creștere," Creatorul nu s-a referit la dezvoltarea fizică, ci la creșterea, ascensiunea, progresul în cunoașterea lui Dumnezeu, ca prim obiectiv al căsătoriei. Prin "înmulțire," desigur că Dumnezeu a avut în vedere procrearea, adică darul divin al perpetuării actului creator, al doilea obiectiv al căsătoriei. Scripturile Vechiului Testament abundă în exemple de soți care nu puteau să aibă copii, ceea ce era considerată o lipsă de binecuvântare divină. Să amintim doar câteva nume, spre edificare: Avraam și Sara, Zaharia și Elisabeta, Ioachim și Ana, etc. Citim că toți aceștia se rugau în mod neîncetat și stăruitor pentru un copil obișnuit, neștiind planul cel mare pe care Dumnezeu îl avea pentru ei și cu ei. Aceste trei exemple, și multe altele, constituie un model de pastorație divină pe care Dumnezeu îl utilizează cu copiii Săi, atât înainte ca aceștia să fie părinți, cât și după aceea.

Modelul divin al pastorației familiei.

Dacă aruncăm o privire generală asupra istoriei mântuirii neamului omenesc, consemnată în Sfânta Scriptură, nu putem să nu concludem că aceasta constituie modelul de pastorație pe care Dumnezeu îl aplică în relația Sa cu întreaga creație, dar în mod special cu omul. Pentru această pedagogie/pastorație divină noi folosim termenul de providență sau pronie divină, adică purtare de grijă.

Dumnezeu, care, din nemăsurata Sa iubire, l-a creat pe om pentru comuniunea cu El, îl atenționează (avertizează) de pericolul care poate distruge această comuniune: neascultarea sau obraznicia. (Când copilul nu ascultă de părinți sau de învățători primește

calificativul de obraznic). În acest scop, Creatorul îi dă omului prima poruncă, însoțită de avertisment (consecințe), însă, respectându-i libertatea de voință, nu pune un gard sau o stavilă fizică în jurul pomului oprit, ci una morală.

Urmând cronologia evenimentelor, vedem cum Dumnezeu face legământ cu omul, chemându-l din nou la credincioșie și ascultare și făgăduindu-i darul înmulțirii ca numărul stelelor (Facerea 15,5). Atunci când poporul s-a închinat dumnezeilor străini, Dumnezeu l-a pedepsit pentru încălcarea legământului. În ultimile 4 cărți ale Pentateuhului, Dumnezeu amintește adesea poporului să nu iute că El l-a scos din țara Egiptului. Aceasta, pe de o parte, pentru a-i aminti de dependența sa față de Dumnezeu, iar pe de altă parte, pentru a-l atenționa că adevărata libertate constă în ascultarea și închinarea adevăratului Dumnezeu. Tot în Legea Veche citim că doi dintre cei mai mari conducători ai poporului ales au fost recrutați de Dumnezeu din rândul păstorilor. Este vorba, desigur, de proorocul Moisi și de regele David.

Trecând acum la Scriptura Nouului Testament, privim la icoana Nașterii Mântuitorului și luăm la cunoștință, prin mărturiile evangheliștilor, că păstorii din apropierea Betleemului au fost cei dintâi oameni care s-au învrednicit a-L vedea pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul Iisus Hristos.

Văzând lucrurile în această lumină, înțelegem mai bine de ce Mântuitorul s-a identificat pe Sine drept "*Păstorul cel bun*" (Ioan 10,11). Există oare o legătură între pastorația necuvântătoarelor și cea a turmei cuvântătoare? Întrucât Mântuitorul Hristos a folosit această analogie despre Sine, ar fi interesant să pătrundem, pe cât posibil, în viața unui păstor de oi spre o mai bună elucidare. Ei bine, acesta este un om simplu, sărac (curat) cu duhul, smerit, răbdător, care-și iubește oile, veghetor la integritatea turmei sale (vezi pilda cu oaia cea rătăcită), apărător al oilor de lupii răpitori, ceea ce implică mult curaj și spirit de jertfelnicie. Să fie oare acestea însușiri pe care le-a manifestat Păstorul cel Bun? Dacă răspunsul este afirmativ, atunci argumentul este deja câștigat că acestea trebuie să fie și însușirile/calitățile păstorului turmei celei cuvântătoare, preotul.

Metode pastorale

Marele avantaj pe care preoții ortodocși îl au în activitatea lor pastorală este acela că, în majoritatea cazurilor, sunt căsătoriți și, în cele mai multe situații, sunt și părinți (de copii). Aceasta îi conferă preotului îndoitul statut de păstor al părinților și copiilor din parohia sa. Faptul că preotul ortodox, prin administrarea Tainelor și ierurgiilor bisericești, este prezent în viața păstoriților săi de la naștere și până la

moarte, contribuie la întărirea unei relații foarte strânsă între ei. Așadar, putem afirma că "Biserica constituie cel mai important context pentru formarea și transformarea vieții umane."¹

Întreaga activitate pastorală a preotului este o continuă catehizare (prin cuvânt și faptă) și săvârșire a Sfințelor Taine, precum și o constantă lucrare de alinare a necazurilor credincioșilor cu dăruire părintească și dragoste creștinească. Este exact ceea ce a făcut zilnic "Păstorul cel Bun" de-a lungul misiunii Sale pământești: "*Și Iisus străbătea toate orașele și satele, învățând în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia Împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor*" (Matei 9,35).

Catehizarea (pregătirea) tinerilor care se căsătoresc.

De la bun început trebuie precizat faptul că această unire a bărbatului cu femeia este o Taină, un act sacramental, bincuvântat de Dumnezeu prin Biserică, așa cum spune clar Sf. Apostol Pavel: "*Taina aceasta mare este, iar eu zic în Hristos și în Biserică*" (Efeseni 5,32).

Așadar, să precizăm câteva lucruri fundamentale pe care preotul trebuie să le aducă în mod constant în atenția păstoriților săi, în vederea consolidării familiei, mai ales a familiilor tinere:

Iubirea jertfelnică de care Dumnezeu a dat dovadă în actul creării omului, al Întropării și al jertfei Mântuitorului Hristos, și care este elementul esențial pentru o căsnicie trainică și de lungă durată, trebuie să fie accentuată în discuțiile pe care preotul le are cu tinerii care doresc să se căsătorească. Drept măsură a acestei iubiri trebuie adusă ca pildă iubirea jertfelnică a lui Hristos față de Biserică (Mireasa) Sa, așa cum ni se amintește la Taina Cununiei: "*Bărbaților, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserica, și S-a dat pe Sine pentru ea*" (Efeseni 5,25).

Credincioșia reciprocă a soților constituie un alt ingredient foarte important în viețuirea lor armonioasă și liniștită. Aici se poate evidenția credincioșia pe care Dumnezeu a manifestat-o față de om, împlinind fiecare făgăduință, precum și cea arătată de personalitățile biblice menționate în rugăciunile de la Taina Cununiei. Credincioșia trebuie să fie o constantă nu numai între bărbat și femeie, ci și a celor doi, care au devenit un trup, față de Dumnezeu, care le-a binecuvântat unirea.

A fi credincios nu este neapărat același lucru cu "a avea credință," care poate fi ceva pasiv. A fi credincios implică gândire, simțire și voință, cu alte cuvinte, a pune credința în acțiune, a o face vizibilă, a o trăi.

Ascultarea (supunerea) reciprocă a soților. După cum am arătat mai la început, neascultarea (nesupunerea) de porunca lui Dumnezeu a cauzat căderea în păcatul strămoșesc. În timp ce neascultarea are rezultate devastatoare, ascultarea este restauratoare, precum spune Sf. Apostol Pavel: "*Căci, precum prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoși cei*

mulți, tot așa prin ascultarea unuia se vor face drepți cei mulți" (Romani 6,19). Și în contextul relațiilor matrimoniale Apostolul neamurilor aduce drept mărturie pe Hristos și Biserica Sa: "*Femeile să se supună bărbaților lor ca Domnului. Pentru că bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii, trupul Său, al cărui mântuitor și este*" (Efeseni 5,22-23). Ascultarea, ca și iubirea, are un caracter jertfelnic, după cum s-a dăruit Iisus, "...*ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce*" (Filipeni 2,8). Căsătoria nu este un teren de luptă pentru supremație și control, ci o pământă căutare a felului în care fiecare din cei doi poate contribui la stabilitatea, bunăstarea, echilibrul și fericirea comună.

Divorțul este evenimentul seismic de gradul cel mai mare care îi afectează profund, atât pe cei doi soți, cât și pe cei dragi ai lor. Trăind într-o societate secularizată și sexualizată, care continuă cu asiduitate diabolică să negligeze și să denigreze valorile morale și spirituale care au susținut societatea omenească de-a lungul mileniilor, subiectul trebuie discutat nu numai în cadrul catehezelor premaritale, ci și postmaritale. Taina Spovedaniei îl pune pe păstorul sufletesc într-o poziție foarte avantajoasă, dându-i posibilitatea să detecteze primele fisuri care se mijesc în relațiile dintre soți. Cu mult tact și discernământ, folosind argumente scripturistice ["*ceea ce Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă*" (Matei 19,6)] și accentuând consecințele catastrofale ale divorțului, preotul va aminti celor în cauză despre legământul pe care l-au făcut înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, încercând să-i familiarizeze din nou cu valorile fundamentale ale căsătoriei: iubirea jertfelnică, credincioșia, ascultarea, etc. În cazul în care cei doi au copii, trebuie accentuat efectul devastator, destabilizator și de lungă durată pe care-l are divorțul asupra copiilor.

Catehizarea (pregătirea) viitorilor părinți și nași. Este foarte important ca preotul să pregătească pe viitorii părinți pentru acest eveniment extraordinar din viața lor, mai ales la nașterea primului copil. Vorbindu-le despre acest mare dar, binecuvântare și responsabilitate, preotul îi va încuraja să continue să se roage și să mulțumească lui Dumnezeu pentru "tot darul cel bun," participând la Sfânta Liturghie și împărtășindu-se cu Sfintele Taine. Înainte de botezul copilului, preotul va avea grijă să explice părinților și nașilor importanța Tainelor inițierii creștine, rolul pe care îl are fiecare, precum și marea răspundere pe care o au toți pentru creșterea spirituală a noului botezat în calitate de mlădiță nouă, altoită pe Vița cea adevărată, Trupul Tainic al lui Hristos, Biserica. Ca și în cazul Cununiei, este indicat ca preotul să le pună la dispoziție pliante speciale și alte publicații pentru zidirea sufletească.

Taina Spovedaniei (Mărturisirii) este pentru preot instrumentul de măsură a pulsului și nivelului spiritual la care au ajuns credincioșii săi, precum și eficiența sa în elevarea duhovnicească a turmei cuvântătoare al cărei păstor a fost rânduit.

Taina Mărturisirii îi oferă preotului acces la cele mai intime aspecte din viața păstoriților săi și totodată, momentul oportun pentru o pastorație/pedagogie individuală, care poate avea roade dintre cele mai bune.

Preotul poate recomanda părinților citirea anumitor broșuri sau cărți ale Sfinților Părinți, în vederea unei pedagogii cât mai eficiente, precum: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre creșterea copiilor*, Sfântul Vasile cel Mare *Cuvânt către tineri*, etc.

Pastorația copiilor și tinerilor

Pastorația copiilor se face în mod indirect, prin părinții trupești și cei duhovnicești (nașii) și în mod direct, prin angajarea în dialog cu ei și facilitarea participării lor la viața Bisericii. Copiii trebuie să simtă

transcende veacurile și mileniile și ne îndeamnă la simplitate și regăsirea stării de nevinovăție, sinceritate și încredere pe care o învățăm de la cei mici și pe care datorită suntem să-i protejăm de forțele externe atât de păgubitoare.

Părinții, ca cei dintâi pedagogi ai copiilor, au răspunderea de a crea o ambianță familială unde domnește dragostea, respectul, cinstea, pacea, smerenia și rugăciunea, introducându-i din primele luni în atmosfera bisericii în miniatură, familia. Prezența icoanelor în casele lor și primele rugăciuni întăresc sentimentul de comuniune nu numai cu lumea văzută, ci și cu îngerii și sfinții care aduc o mireasmă de sfințenie și pace dintr-o altă lume. Icoana Maicii Domnului cu Pruncul Iisus în brațe inspiră

căldura și iubirea comunității creștine, - în calitate de preoție universală,- ca fiind extinderea iubirii părintești, ambele avându-și originea în iubirea nemărginită, necondiționată și jertfelnică a Mântuitorului Iisus Hristos care, întrebând fiind de către ucenici, *"Cine este mai mare în împărăția cerurilor?" El, chemând la Sine un copil, l-a pus în mijlocul lor, și le-a zis: „Adevărat vă spun că, dacă nu vă veți întoarce și nu veți fi precum copiii, nu veți intra în împărăția cerurilor. Dar cel se va smeri ca acest copil, acela este mai mare în împărăția cerurilor. Și cel ce va primi un copil ca acesta în numele Meu, pe Mine Mă primește"* (Matei 18,1-5).

Iată deci, că în timp ce societatea contemporană, însetată mereu de ceva nou/progressist, îndeamnă la abandonarea valorilor tradiționale prin slogane de genul "come on, grow up," glasul "Păstorului Bun"

copiilor un sentiment de identificare cu Mântuitorul (Doamne, Doamne) care-i privește senin, oferindu-le iubire, pace și siguranță prin binecuvântare.

Rugăciunea comună a tuturor membrilor familiei va rămâne ca o adevărată și neștearsă icoană în memoria lor, pe care o vor păstra toată viața. Copiilor trebuie să li se spună că familia întreagă, când stă la rugăciune, stă în prezența lui Dumnezeu.

Pe măsură ce înaintează în vârstă, copiii trebuie obișnuiți și cu postul. În familiile care țin zilele de post din cursul săptămânii, precum cele patru din timpul anului, postul este deja parte din disciplina religioasă a casei.

Participarea la Sfânta Liturghie a copiilor și tinerilor trebuie înțeleasă ca o încununare a experienței religioase din cursul săptămânii. Părinții și copiii ("biserica mică"), împreună cu toate familiile

parohiei, se adună în Sfânta Biserică, centrul spiritual și sacramental al comunității dreptmăritoare și participă activ la urcușul duhovnicesc de la poalele muntelui Fericirilor până sus, pe vârful Taborului liturgic, unde sunt întâmpinați de păstorul lor cu chemarea: **"Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă!"** Aici și acum, la Frângerea Pâinii, întocmai ca la cina din Emaus, Hristosul istoric ni se face cunoscut și nouă nepricepuților și zăbavnicilor, oferindu-ni-se ca Hristosul Euharistic "spre iertarea păcatelor și spre viața de veci."

Participarea la cântarea omofonă sau corală din timpul Sf. Liturghii trebuie, de asemenea, încurajată.

Participarea la alte slujbe (Vecernia, Utrenia, slujbele din Postul Mare, etc.) poate fi activă prin citirea psalmilor și altor părți din aceste slujbe, sub supravegherea cântărețului bisericii.

Spovedania copiilor (de la vârsta de 7 ani) și a tinerilor oferă preotului prilejul cel mai potrivit pentru a-i îndruma la lucrarea celor ziditoare de suflet și caracter, precum și la găsirea rezolvării anumitor probleme la care ei caută răspuns.

Școala Duminicală. Avantajul mare pe care-l au comunitățile din Diaspora este acela că, în foarte multe cazuri, dispun de spațiul necesar pentru desfășurarea unui program de școală de religie la un nivel foarte ridicat. Împărțiți în grupe, potrivit vârstei, copiii învață nu numai noțiunile elementare religioase, ci progesează în asimilarea cunoștințelor teologice, participând la olimpiadele religioase. Pentru o eficiență sporită a acestui program este absolut necesar interesul părinților și colaborarea lor cu profesorii care pregătesc și predau aceste lecții.

Tot în cursul acestui program, copiii pregătesc anumite **serbări** (pentru Crăciun, etc.) și **programe artistice și culturale** la evenimente importante sau zile naționale (Ziua Mamei, Unirea Principatelor, aniversări ale marilor scriitori și poeți români, etc.). De asemenea, se pot organiza **atelier**e pentru activități artistice: pictură de icoane, încondeierea ouălor, mărțișoare, etc).

Grupul Tinerilor (ROYA) are menirea de a ține pe tinerii comunității conectați cu Biserica și unii cu alții, precum și cu tinerii din întreaga Episcopie și Mitropolie. Participarea lor la seminarii spirituale (retreats) pe plan local sau la excursii și pelerinaje în România oferă o experiență unică de înprospătare duhovnicească.

Un alt subiect actual care trebuie discutat cu

tinerii este acela al folosirii instrumentelor de **tehnologie modernă**: telefoane, tablete, calculatoare, internetul, etc. Este cunoscut faptul că aceste instrumente sunt adictive, iar folosirea lor în mod excesiv și accesarea programelor total nepotrivite cauzează probleme de sănătate din punct de vedere fizic și psihic.

Încercările și provocările societății contemporane

Trăim într-o societate care luptă cu toate forțele și pe toate planurile pentru înlocuirea noțiunii de sacru cu cea de secular. Desacralizarea omului este în plină campanie, iar cei care încearcă să prezinte un punct de vedere diferit de cel promovat de forțele progresiste/postmoderniste își asumă riscul de a fi etichetați drept homofobi, rasiști, etc.

Ne aflăm astăzi față-n față cu un curent care avansează cu viteza de avalanșă, încercând nu numai înlocuirea valorilor tradiționale ale istoriei neamului omenesc, ci chiar înlocuirea istoriei însăși. Adevărul este că "fără istorie suntem blocați în prezent. Prin lucrarea revelatoare a lui Dumnezeu de-a lungul istoriei înțelegem trecutul, dobândim speranță pentru prezent și viziune pentru viitor."² Sau, cum spune altcineva: "Fără păstrarea a ceea ce au știut și creat înaintașii noștri, prezentul este sărăcit și viitorul diminuat."³ Adevărul este că o societate fără valori morale și spirituale nu poate să existe.

Familia creștină și instituția sacră a căsătoriei constituie frontul de luptă cel mai aprig în societatea "modernă." Atacurile vin din toate părțile. Când omul încearcă să distrugă ceea ce Dumnezeu a rânduit, consecințele nu pot fi decât catastrofale. Săpând la temelia acestei multimilenare instituții nu poate avea decât un singur și sigur rezultat: un colaps tragic. Dacă istoria ne învață ceva în acest sens este faptul că marile imperii din istoria civilizației umane au dispărut din două motive: imoralitatea și corupția.

Iată pentru ce Biserica Ortodoxă, împreună cu slujitorii și credincioșii ei, are dificila misiune de a sta ferm în fața acestui val devastator și a-L mărturisi lumii, cu același curaj al pescarilor de acum două mii de ani, pe Hristos, care este "Calea, Adevărul și Viața."

Pr. George Bazgan
Edmonton, Alberta

Note

1 Gwen Kennedy Neville & John H. Westerhoff, III, *Learning through Liturgy*, The Seabury Press, N.Y. 1978, p. 135.

2 Gwen Kennedy Neville & John H. Westerhoff, III, *Opera citată*, p. 117.

3 Thomas H. Croome, *Christian Religious Education*, Harper & Row Publishers, New York, 1980, p. 17.

St. John Chrysostom – Homily on Pentecost

Let us extol the grace of the Holy Spirit in spiritual hymns, since grace has, on this day, manifested itself to us from heaven. Even though our words are inadequate to express the magnitude of this grace, we shall praise its power and activity insofar as we're able. For the Holy Spirit delves into all things, even the profundities of divinity.

We're celebrating the day of Pentecost, the day of the Descent of the Holy Spirit onto the Apostles, the day of the hope of perfection, the end of expectation, the longing for salvation, the fulfilment of prayer and the image of patience. Today the Spirit Who acted to scatter the nations in the time of Heber has formed tongues of fire among the Apostles. His action of old led to the confusion of the nations, in order to rein in the brazenness of our will, and forestall the concomitant chastisement. On this occasion, however, amid tongues of fire, the deeds performed by the activity of the Holy Spirit were aimed at enabling us to receive teaching, in fulfilment of the will of God.

In the beginning, the Spirit of God moved over the water, and later, in the time of Christ, the same Holy Spirit of God rested upon Him. First He moved, and now He rested, as being one in essence, equal in honour, co-eternal with the Father and the Son.

The Holy Spirit heralded fair weather to Noah over the waters of the flood. At the waters of the Jordan, the same Holy Spirit revealed to the world the Sonship of Him Who was being baptized. Besides, the Lord had a terrifying answer for those who dared to utter blasphemy against the Holy Spirit: 'Those who speak blasphemy against the Holy Spirit, shall not be forgiven, either in this world or in the world to come'.

Declaring his desire for this Holy Spirit, David prayed to God: 'Do not turn your countenance away from me, Lord and do not take your Holy Spirit from me'. It's common knowledge that, where He is absent, every sort of corruption sets in. Now the Spirit of the Lord had departed from Saul, an evil spirit had entered into him, and this is why David said: 'Do not take your Holy Spirit from me'.

This same Holy Spirit sanctified the prophets, instructed the apostles and empowered the mar-tyrs. This same Holy Spirit consecrated Isaiah, taught Ezekiel and revealed to him the resurrection of the dead. As he says: 'The hand of the Lord was upon me, and carried me out in the spirit of the Lord' [Ezek. 37, 1]. This same Holy Spirit chose Jeremiah from his mother's womb, and raised up Daniel to deliver Susanna: 'God raised up by the Holy Spirit a young man whose name was Daniel' [Sus. 1/ Dan. 13]

David loved the presence of this same Holy Spirit so much that he prayed to God, saving,

'Your Holy Spirit shall lead me in the land of uprightness'. This same Holy Spirit of God came to dwell in Our Most Holy Lady, embracing her with the communion of the Divine Word as the Father wished, and making her the Mother of God. Filled with this same Holy Spirit, Elizabeth realized that the Lord had come to her through Our Lady and said: 'How is it that the Mother of my Lord should come to me?'

Zachariah, the father of John, was filled with the same Holy Spirit and he declared that the son born to him would be the prophet and forerunner of the King Who was to come. John himself was also filled with the same Holy Spirit. The eyes of his mind were illumined, and he beheld the heavens opened, and the Holy Spirit hovering over Him Who was being baptized, over Him Who baptized with the Spirit and fire.

When He was giving His Apostles His teaching in detail and strengthening their minds for the time of His Passion, the Lord Himself, by the action of the same Holy Spirit, said to them: 'Unless I depart, the Comforter will not come unto you'. Moreover, revealing to them the Spirit's consubstantial nature, He said: 'The Holy Spirit proceeds from the Father and when He comes, He will guide you into all truth'.

The holy Apostles waited expectantly for the coming of the power of this same Holy Spirit; they waited together to be clothed with power from on high, in accordance with the commandment of the Lord, Who had said: 'Wait in the city of Jerusalem, until you are imbued with power from on high. For, behold, I shall send the promise of My Father upon you'. So it's written that when the day of Pentecost was fully come, all the holy Apostles were assembled of one accord in one place, and the Comforter was sent to them under the appearance of tongues of fire.

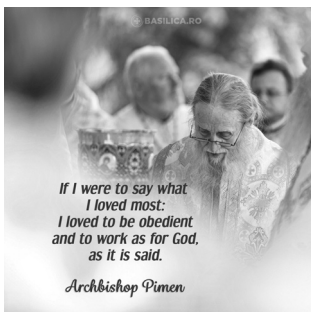
They received the abundant promise of the Father and the Holy Spirit, were strengthened, and revealed Him Who was sent to them, His grace and His power. Stephen, the martyr and first deacon, was filled with the same Holy Spirit, Whom he received by the laying-on of hands of the Apostles, and performed great wonders and miracles among the people. Filled with the Holy Spirit, he saw the doors of heaven opened and the Only-begotten Son and Word of God standing in the flesh at the right hand of the power of God.

Filled with this same Holy Spirit, Paul became the preacher of divine mysteries. As Ananias said to him: 'The Lord Saviour Himself has sent me to you, so that thou might receive your sight, and be filled with the Holy Spirit'. And Paul afterwards said with assurance: 'And I think also that I have the Spirit of God'.

The same Holy Spirit came to Cornelius and those that were to be baptized with him, and each of them spoke in his own language and magnified God. This same Holy Spirit came upon the Ethiopian eunuch after he went down into the water. He was filled with elation, and went on his way rejoicing.

Archbishop Pimen of Suceava and Rădăuți reposes in the Lord

Archbishop Pimen of Suceava and Rădăuți reposed in the Lord on Wednesday, May 20, 2020, at the Matei Balș Infectious Diseases Institute in Bucharest following a second heart attack.

The 90-year-old Romanian Archbishop was transported to Bucharest by helicopter on April 20 after testing positive for the new coronavirus. Following pulmonary complications, the archbishop was intubated.

Archbishop Pimen was born on August 25, 1929, in Greabănu, Buzău County, receiving the name of St Basil the Great at his baptism. He attended the Orthodox Seminary at Neamt Monastery. He was tonsured a monk on March 10, 1951, receiving the name of Pimen and on June 29 he was ordained to the diaconate. He studied theology at the Theological Institute in Bucharest between 1953 and 1957. He was ordained to the priesthood in 1957. He studied the German language at the University of Köln between October 10, 1976, and January 1, 1977.

Between July 14 and September 8 of 1977 he

visited the United States of America, as part of the Romanian Orthodox Church delegation led by HE Metropolitan Nicolae of Banat, in order to know better the mission of the Romanian Orthodox Missionary Archdiocese in America and Canada.

He was appointed abbot of Putna Monastery, which he led from 1957 to 1961. He was elevated to the rank of archimandrite in 1975, during his stewardship as abbot of St John the New Monastery in Suceava. He served as an official representative of the Romanian Patriarchate to Jerusalem for a short period in 1978.

After serving as exarch for monasteries within the Archdiocese of Iasi, archimandrite Pimen was elected by the Holy Synod as assistant bishop to the Iasi Archdiocese. He was ordained to the episcopate on June 24, 1982.

After the re-establishment of the Archdiocese of Suceava, he was elected Archbishop and enthroned in Suceava on March 3, 1991.

His Eminence led the Archdiocese of Suceava and Radauti for 29 years.

May his memory be eternal!

Quotes by Archbishop Pimen

- ❖ Christian life means happiness, even in tribulations.
- ❖ We live our lives with much anxiety and much pain because of our sins according to God's providence. God calls us to Him through both troubles and sorrows, because in this way we can become wise, we better understand the will of God, which is the sanctification of our lives.
- ❖ Let us see what is more precious, the body or the soul. Let us take care, but do not worry.
- ❖ Stephen the Great became victorious with fasting, prayer and the Holy Cross and so we will become triumphant if we keep the ancestral faith and the love of our nation and our ancestral land.
- ❖ If we have been healed of a disease or if we have received any other blessing from God, we owe to make a sacrifice. We are obliged to give up something for the benefit of those around us and especially for the profit of the suffering. This is the Christian life: to sacrifice ourselves for those around us.
- ❖ Just as a tree receives its format and good growth in the nursery, so we are educated in the spiritual nursery, the family: mother and father.
- ❖ We must edify each other's souls through this constant endeavour to please God, to remove evil thoughts, evil deeds, irrational words, not to take revenge, to forgive and to visit the Holy Church, to respect fasting seasons and other church ordinances. All are for our spiritual benefit.
- ❖ We must suffer by forgiving the one who sins against us because if there is no forgiveness, there is no love.
- ❖ Education is a complicated process, a holy and sanctifying process, and nothing good can be done without God's help.
- ❖ God gives us everything we need, but we must contribute with obedience to His command and what lies in the power of our will.
- ❖ If I am to say what I loved most, it is that I loved to be obedient and to work for God, as it is said.
- ❖ We know a lot about the life of Stephen the Great, but we do not know his date of birth, because, in the Christian life, the most important date in a person's life is the date of death. Because then we conclude the balance sheet of our deeds.
- ❖ To some children, in front of a manuscript: You see, there are straight lines, beautiful letters, without ink stains. And do you know what they used to write back then? Goose feather quill, but golden ideas. Today many write with a golden pen, but goose ideas.
- ❖ The disadvantages are very significant because we live in a materialistic age. It is a purely materialistic age, which seeks information, not education. That is why the Church must get involved for the spiritualization of today's world and particularly of the youth. And just as the tree first forms in the nursery, so does man. The young man, the child must be brought to the Church because it is formed here; he learns the things of life; he learns to be conscientious.
- ❖ That's why I became a priest: to learn to die every day. We prepare every day for the great encounter with Him.

Being Constantly Watched: Identity, Transparency and Perichoresis

Preliminary remarks

Enlightenment promoted the idea of the autonomous individual which basically implies that man does not depend on anybody else, not even on God. If something, God depends on man, as the anthropocentric statement put it: it is not God who created man in His image, but man who created God in man's image. The autonomous individual is the product of his own making whose moral guide is no longer an objective set of values, like the Ten Commandments; he has his own Decalogue which is based on pleasure and preference. All values are relative and everyone's choice has to be accepted by all.

Robert Bellah calls this type of society "permissive" and "individualistic", while Erich Fromm calls it "neurotic" and "narcissistic."

Technology in general, digital technology in particular, with all advantages it brings to our society, seems to also exacerbate the above-mentioned trends. The "digital man" 's loss of privacy and forced transparency is already fundamentally affecting his or her identity.

From a theological perspective, man is the image of a Trinitarian God, thus being ontologically communitarian. From this perspective a few questions arise: Is the loss of privacy due to technology in the advantage or detriment of man' communitarian character? Is privacy opposite to communion? If yes, the loss of privacy is a good outcome because it strengthens communion. If not, the loss of privacy weakens communion. How does that happen?

In other words, how is the "digital man" going to reconcile the need for privacy and distinction with the imperative of communion and the threat of forced transparency? Will loss of privacy and forced transparency lead to a radical change of people's idea of who man is, to a new definition of man? Will man become a perichoretic being the way the persons of the Triune God are according to Christian theology? Could this mean a human advance on the way to the likeness of God?

Part of the angels fell and became demons because they wanted to usurp God's place and be like God. Man fell because the devil came with the same temptation: eat this and you will be like God. And man ate and fell and became animal. A political animal, in Aristotle's terms.

Is current technology a new face of the old temptation for man to be like God and which will thus lead to a new fall, or is it indeed a new way for man to advance towards the likeness of God?

Being constantly watched

We live in what is becoming an ever more intense surveillance society. We want to know what others are doing. Spying on others is becoming entertainment. And even if not everybody does that, many people are pleased with the idea that if and when they want to do it, they can. That implies that they agree to be spied on. We are slowly adjusting ourselves to this idea. As it becomes common, it no longer surprises us. Yet, that is not happening and will not happen without trouble. As Sarah Igo writes, what we consider a culmination in the digital technology is only the beginning of current and future moral dilemmas.

This spying activity is practiced at both personal and state levels. Speaking of state surveillance, whose capacity of spying is not even imaginable, people have many reasons to be frightened, as what they do, what they say, and coming up, what they think, is recorded and kept on file, stored in the "electronic catacombs of a master computer," making our society a national warehouse and thus indicating "the state's ambition towards omniscience."

The problem here is not only about the capacity of spying and storing data, but also of what data are being collected. The spy can collect information about you not only based on what you do and say, but also based on what other people say about you, implying gossip, misperceptions and lies. How aware are we of this, of how this data is going to be used and of the fact that virtually each single adult US citizen has such a file, remains a standing question. While surveillance can be justified by the state that it is a good tool against crime and terrorism, however it can be manipulated in order to change behavior or create certain kinds of people.

Wilfred M. McClay, in an article entitled "On the Need for Erasure," speaks of the controversy related to the "right to be forgotten," about "the elephant that never sleeps and never forgets," about the unsleeping digital beast."

When it comes to people themselves storing and sharing data about them and others and the impact on human relations, think of this scenario: last year you posted on the social media something about you which is not true, or someone did that based on misperceptions about you or intention to hurt you. You want to delete that one year later, as you did not pay attention at first, or you forgot about it, or simply did not know. That information stays there and others will see it and can use it against you at any time. Or maybe you did something wrong, you thought it was ok and posted it; in between you changed and do not

want it there anymore. You cannot take it off. Take the case of a divorce. She calls you a “monster” and posts on the internet things that you did and that you did not. Then you want to remarry. The person you want to be with now will search your profile on the internet and will find all these “monstrosities” about you. The problems thus created are easy to imagine.

The loss of privacy

The old Latin proverb says that *verba volant scripta manent* (words fly, what is written stays). It seems that we are moving into the age where nothing flies anymore, not even words. Everything stays. Everything is recorded, even one’s thinking. This is an argument in favor of God’s omniscience. God knows everything. Nothing is hidden from Him. In some religious traditions people say: everything one does is written in the book of life.

If sophisticated computers can retain all ideas, knowledge of a large community, then one can

imagine that in the future it is possible to have computers that will be able to store all knowledge on earth, and then, to control and use it (and hence the issue of manipulation and morality). Again, this makes it easier for a religious believer to figure out how God has the capacity to know everything. If man can reach that capacity, even if in limited yet unimaginable ways, then why not see how God, being a higher power, can have it at higher, divine proportions and levels?

How intrusive can technology be (through wiretapping, personality testing, magnetic cards and chips, and many other means)? Experts in the field promise “to catch in the act anyone who tries to fake [even] a given emotion or feeling.”

Technology also leads people into becoming less private and share more about who they are, what they do and think to the point where in the digital environment there is no more shame, nothing is sacred anymore. Some see a degradation of values in this phenomenon, others call it a “confessional culture” that represents a “discontinuity from the rights

oriented privacy talk of the 1960s.” It appears that the boundary between private and public is becoming ever thinner.

In a sense this indicates another feature of the global village, which is our world today. In a traditional village everyone knows everyone. Whatever one does, becomes transparent. The good side of it is that one is inclined to do less evil since all will know who did it.

In this case, the question that arises is as follows: does transparency lead to transcendence? And in which sense: psychological, theological, both?

Identity

As we get immersed more and more in the surveillance system and as we are becoming more aware of it as well, we will become more preoccupied with the image we want to project than with who we really are. This fact in itself makes the spying system a

change agent of our identity. This is in a way similar to when we leave home to go to work and we take good care of how we look. That is creating a different self than the real one, at least in many cases, if we cannot generalize. The question that arises here is whether the projected self is determining the hidden one. And if the response is probably yes, what are the implications of this?

Another aspect of this dual identity or change of identity is related to the situation of the digital human constantly connected to social media devices that determine how he or she wants to be perceived by others. Simple numbers and quantities are significant in this process, as Julia Ticona notices. Numbers of “shares” and “likes” on those devices lead to a reimagining of the self and to a redefinition of one’s social being when it comes to general relationships, friendship or intimacy if intimacy is still what it used to be.

This quantitative approach to human identity leads to what Frank Pasquale calls the algorithmic self which refers to how digital technology affects irreversibly one’s identity, or more precisely, how operating systems and algorithms behind the screens that are watching us are meant to generate or stimulate certain reactions in us, like generating pleasure and exaggerating satisfaction – to name only two more innocent reactions. Pasquale is warning us: “We need some common, clear awareness of whom the algorithms behind the screen truly serve, before we accept their pervasive presence in our lives.”

The entire phenomenon of technological manipulation of the self, of one’s identity, in fact says something about our own fragility and vulnerability.

One way in which algorithms work and how we are being processed by algorithms can be explained through the example of people’s credit scores; this is how they are imagined to work in the near future: credit scores are displayed on so called “credit poles” that will prompt us to make changes that are socially acceptable. Another example is where one’s employer “posts instant updates of the sales persons’ mood and stress indicators encouraging them to optimize their attitudes for demanding clients.”

Aware of the degrading risks of such manipulations, F. Pasquale calls for reinvigoration of tradition which is a fundamental source of meaning and values and implicitly, of religion, which used to be, and statistically speaking still is, the great generator of values.

Another way in which technology affects who we are is by providing cheap skills through mediated operations. As Nicholas Carr observes (in *The Glass Cage*) this phenomenon “while initially liberating, threatens to sap the reserves of ingenuity and creativity that enabled the competition in the first place.”

In other words, cheap skills lead to man’s stultification. However, one can argue that while some skills are being replaced or lost, new ones are

created and developed, as man has practically an infinite capacity for innovation and creativity, and even more so if one considers the future marriage between man and the machine.

Yet another case of identity change is related to the posthuman or transhuman future of man as a new phase in man’s evolution which is about enhancement of our “physical and intellectual powers” by technological means, when we will become cybernetic organisms, cyborgs, a strange hybridization between man and machine, as Elaine Graham explains. Whether posthumanism is understood in terms of promise and enhancement or of endangerment and dehumanization, of liberation or enslavement, of deification or reification, the image of the “techno-sapiens” remains a contemporary challenge and will continue to be in the future.

More precisely, the posthuman “evokes a world in which, thanks to cybernetics, artificial intelligence, virtual reality, plastic surgery, gene therapies, assisted reproduction, biological humans are everywhere surrounded – and transformed – into mixtures of machine and organism, where what we call ‘nature’ has been significantly reshaped by technology, and technology in turn, has become assimilated into ‘nature’ as a fully functioning component of organic life itself.”

To this type of ontological transformation implying the transcendence of man’s normal physical and cognitive limitations, Kevin Warwick sees no end.

Does epectasis begin here and now? St. Gregory of Nyssa, in his book *The Life of Moses*, discusses the theological concept of epectasis according to which those who will be in the kingdom of God in the divine communion will not live in a static existence but in a dynamic one, progressing endlessly in the knowledge of God and the joy of this knowledge as God is an inexhaustible being; this will be a sort of progression classically called in theology “from glory to glory.”

According to posthumanists and immoralists such kind of epectatic process will take place even here, at the level of the physical existence and it will also be eternal.

These predictions are worth one’s attention because most of past utopias in the history of humankind became reality and with the scientific and technological advancement developing not in arithmetic but in geometric progression, including quantum mechanics, one can expect anything.

Fr. Theodor Damian

to be continued...

Femeia creștină, mărturisitoare a lui Iisus - O perspectivă biblică -

În calendarul liturgic al Bisericii Ortodoxe, femeii creștine îi este dedicată o zi specială. Această zi nu este cea profană, din 8 Martie, numită incorect și "Ziua Mamei". Spun incorect, pentru că mama nu poate avea doar o zi în care să ne amintim de ea, să-i oferim o floare și să-i spunem un "mulțumesc", chiar dacă este din inimă. Mama are toate zilele dintr-un an! Altfel spus, toate zilele dintr-un an sunt ale ei și în orice clipă trebuie să ne amintim cu recunoștință de tot ce a făcut pentru noi, în primul rând dându-ne viața, păstrându-ne în pântecul ei și nu refuzându-ne venirea la existență.

Așadar, această zi aparte, dedicată femeii creștine, dar mai mult rolului și menirii ei în lume, este Duminica a 3-a după Paști și care a rămas în tradiția cultică a Bisericii Ortodoxe sub denumirea de "Duminica mironosițelor".

Atitudinea unor femei, numite "mironosițe"

Niște femei, care L-au urmat pe Iisus, au intrat în istoria Bisericii sub acest nume: "femeile mironosițe". De ce? Răspunsul este simplu: Pentru simplul fapt că s-au dus la mormântul Domnului Iisus, a treia zi, după îngropare, ca să ungă cu miruri, cu aromate, trupul Său. Altfel spus, să completeze ritualul de înmormântare iudaic, nefinalizat, din cauza grabei cu care L-au pus în mormânt, câțiva dintre apropiații Lui, presați fiind de sărbătoarea Paștelui, care urma să înceapă după câteva ore de la Răstignire. Aveau, așadar, la ele, mir, aloe, aromate și diferite alte uleiuri necesare ritualului de îmbalsamare. De aici denumirea de "purtătoare de mir". Evangheliștii dau și numele câtorva dintre ele: Maria Magdalena, Ioana, Maria lui Iacob, Salomeea și altele. Iată ce spune, spre exemplu, Evanghelistul Marcu: "*Și de-ndată ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să ungă trupul lui Iisus*" (Mc 16,1; vezi și Lc 24,1,10).

Dar, având în vedere ceea ce-au făcut aceste femei pentru Iisus, în întregul context al morții, îngropării și al Învierii Sale, cred că acest titlu spune prea puțin din ceea ce a însemnat atitudinea lor față de Iisus și după moartea Lui. De fapt, Troparul Glasului al IV-lea le numește pe "femeile mironosițe", "Ucenicele Domnului". E un titlu care spune mult mai mult decât cel de "mironosițe",¹ dacă ne gândim la atașamentul și la fidelitatea lor față de Iisus, Învățătorul lor, nu numai până la moarte, ci și după moartea Sa.

Dacă ținem, însă, seama și de rolul pe care l-au avut, în special, în comparație cu Apostolii, în primele ceasuri de după Înviere, atunci și apelativul de "Ucenice" este prea puțin. Ele au făcut mai mult decât au făcut Apostolii! Așadar, să vedem ce-au făcut ele înainte de Înviere, ce s-a întâmplat în primele ceasuri de după Înviere, și care ar fi, astfel, cel mai potrivit titlu care li s-ar cuveni, și care ar implica în sine și rolul pe care ar trebui să-l aibă femeia creștină, azi, ca urmașă a lor?

Relevanța lor în istoria morții și a învierii lui Iisus nu vine din simplul fapt că purtau cu ele miruri,

îngrijindu-se de *trupul mort și îngropat* al Domnului Hristos, ci, în primul rând, din *curajul pe care l-au arătat*, mergând la mormântul păzit de oastași, precum și din *rolul* pe care Iisus Însuși li l-a conferit în primele ceasuri de după învierea Sa.

Cunoaștem din Sfintele Evanghelii că la crucea Domnului Hristos, în ultimele clipe ale suferinței Lui, nu se găsea nici un Apostol, cu excepția "ucenicului pe care îl iubea Iisus", fapt consemnat doar de Evanghelia a patra. Dacă sub sintagma „Ucenicul pe care îl iubea Iisus” trebuie să înțelegem, totuși, pe unul dintre Apostolii Domnului,² atunci avem la poalele Crucii pe unul dintre ei, toți ceilalți risipindu-se, de frică. Matei, Marcu și Luca, spre exemplu, nu vorbesc de nici un Apostol prezent lângă Iisus, în drama Crucii.

Dar, aproape de Crucea lui Iisus, în momentul în care El și-a dat duhul era, totuși, cineva. Evanghelistul Matei consemnează: "*Și erau acolo multe femei, privind de departe, care-L urmaseră din Galileea pe Iisus, slujindu-L, între care erau Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacob și a lui Iosif, și mama fiilor lui Zevedeu*" (cf. Mt 27,55-56). Așadar, lângă Crucea lui Iisus nu erau doar câteva dintre cele numite "mironosițe", ci alte femei, dar care nu sunt consemnate în Sfintele Evanghelii. Marcu spune și el explicit acest lucru: "*Și erau ...și altele multe, care se suiseră cu El în Ierusalim*" (Mc 15,40).

Luca dă și el un amănunt important: "*toate mulțimile care veniseră la această priveștițe văzând cele întâmplate se întorceau bătându-și pieptul și toți cunoscuii Lui*" (23,49). Cu siguranță, în expresia "toți cunoscuii Lui", fără să știm la cine face anume referire, trebuie să înțelegem și pe femeile care îl urmaseră din Galileea, și care, în dimineața Învierii, s-au aflat la mormânt.³ Așadar, peste tot este vorba despre femeile care L-au slujit pe Iisus, și care au rămas lângă crucea Lui, până în momentul când El și-a dat duhul. Prin urmare, ele s-au arătat a fi mult mai curajoase și mai devotate în slujirea lui Iisus, în ultimele Sale clipe de viață, și, chiar și după aceea, decât Apostolii.

Din această perspectivă, titlul de "mironosițe" spune mult prea puțin dacă avem în vedere devotamentul pe care l-au arătat Învățătorului lor, nu doar cât era în viață, ci și după moartea Sa, dar, mai ales, curajul pe care l-au arătat de-a înfrunta paza de la mormânt care, cu siguranță, la întâlnirea cu ea, nu le putea fi deloc confortabilă.

2. Căutarea lui Iisus și răsplata transformată în misiune

În primele ceasuri de după Învierea lui Iisus, foarte de dimineață, când se mija de ziuă, spre mormântul gol se îndreptau, în grabă, aceleași femei. Desigur, întrebarea care se pune este aceasta: *Veniseră ele la mormânt, foarte de dimineață, cu miruri, doar ca să completeze un ritual funebru ? Sau veniseră la mormânt pentru ceva mai mult?* Cu siguranță, primul scop cu care au venit la mormânt a fost acela de a unge, cu miresme, trupul lui Iisus. Dar, dincolo de acest obiectiv, ele vor fi venit la mormântul lui Iisus mânați și de altceva: Nu

puteau accepta despărțirea de Învățătorul lor. Veniseră acolo să-L plângă, veniseră să-L caute, deși nu mai era printre cei vii. Tristețea le umpluse sufletul și nu se puteau împăca cu gândul că s-au despărțit de Cel pe care L-au slujit până în clipa ultimă a vieții Lui. Întrebarea îngerului, care li se arată, merge clar înspre **direcția "căutării"**, și nu spre cea a *îmbălsămării*. Luca spune lămurit acest lucru: "*De ce Îl căutați pe Cel-Viu între cei morți? Nu aici este, ci a înviat!*" (Lc 24,5-6).

Căutarea lor, însă, nu rămâne nerăsplătită de către Domnul înviat. Așa se face că, ele sunt primele cărora El li se arată, și nu Apostolii. De fapt, aceste femei au făcut mai mult decât Apostolii, chiar și după învierea lui Iisus. Astfel, Evanghelistul Luca relatează faptul că ele au venit la Apostoli și le-au spus că Domnul li s-a arătat și că este viu. Dar cuvintele lor "*au părut înaintea lor ca o aiureală și nu le-au crezut*" (Lc 24,11). De altfel, Evanghelistul Marcu notează faptul că Mântuitorul, când li s-a arătat Ucenicilor seara, "*i-a muștrat pentru necredința lor și pentru împietrirea inimii, că nu i-au crezut pe cei ce-L văzuseră înviat*" (Mc 16,14).

Nici cei doi ucenici, în drum spre Emaus, nu erau mai încrezători în spusele femeilor. Străinului, tovarăș de drum cu ei, nimeni altul decât Iisus, îi mărturisesc: "*Ba, și niște femei de ale noastre ne-au spus că L-au văzut viu*" (Lc 24,22). Ironia din cuvintele lor, la adresa spuselor femeilor, este evidentă. Așadar, în contextul Învierii, Evangheliștii consemnează în scrierile lor niște Apostoli sceptici, fricoși, neîncrezători în miraculosul eveniment, în schimb, de cealaltă parte strălucește chipul unor femei curajoase, devotate, adevărați mesageri ai Învierii!

Răspalta Domnului Înviat, făcută femeilor, este pe măsură. Întorcându-se de la mormânt, după ce văzuseră arătare de înger, care le-a spus că Cel pe care îl căutau a înviat, „au alergat cu frică, dar cu bucurie mare, să vestească ucenicilor ceea ce văzuseră la mormânt”. Pe cale, însă, le întâmpină Domnul înviat, Care le zice: "*Bucurați-vă!*" (Mt 28,9). Acestea sunt primele cuvinte ale lui Iisus înviat, și care sunt adresate nu Apostolilor, ci femeilor devotate slujirii Lui. Evanghelistul ne spune mai departe că ele, apropiindu-se, I-au cuprins picioarele și I s-au închinat (cf. Mt 28,9). *Acesta este momentul când, aici, în praful drumului, în fața acestor devotate și curajoase femei, se naște cultul creștin post-pascal în care Iisus Înviat este adorat ca Domn, biruitor al morții și Stăpân peste toate* (Mt 28,19).⁴

Nu vedem pe nici un Apostol în ziua învierii, și nici după aceea, cuprinzând picioarele lui Iisus și închinându-I-se! Doar Toma, mai târziu, după opt zile, la capătul zbuciumului generat de îndoială, face marea mărturisire de credință: "*Domnul meu și Dumnezeuul meu!*" (In 20,28). Iată, așadar, cum femeile au făcut mai mult decât Apostolii, atât în drama Crucii, cât și, imediat, după Înviere.

Așadar, a numi Duminica a treia după Paști, „Duminica mironosițelor”, mi se pare a spune prea puțin. Cred că această Duminică ar trebui să fie numită Duminica **"mărturisitoarelor"** Învierii, sau Duminica **primilor mesageri** ai Învierii și ai consecințelor acesteia

asupra existenței omului cât și asupra Universului întreg.

Prin urmare, **ziua femeii creștine**, Duminica a treia după Paști, *este și ziua în care s-a conturat și rolul acesteia în lume, acela de a fi mărturisitoare a Domnului Înviat*. Iar această mărturie se exprimă prin curaj, demnitate, devotament în urmarea Domnului Iisus.

În contextul în care vorbim despre conturul mărturisitor al chipului femeii creștine și despre misiunea încredințată acesteia direct de către Domnul Înviat, un alt episod biblic vine să întregască acest chip. Este vorba despre arătarea Domnului Înviat uneia dintre aceste așa-zise "femei mironosițe", și anume, Mariei Magdalena. Episodul este relatat doar de Evanghelistul Ioan (20,11-18) și are o importanță cu totul aparte pentru conturarea chipului misionar al femeii creștine, de azi.

Maria Magdalena se găsea, în dimineața învierii, la mormântul Domnului și plângea. Dintr-o dată i se arată Iisus, Care-i adresează două întrebări: "*De ce plângi? Pe cine cauți?*" (In 20,15). În primul moment, ea nu-L recunoaște. Dar, după ce-i spune pe nume – Marie! – îl recunoaște și, îndată, se repede să-i cuprindă picioarele și să i le sărute. Iisus, însă, nu-i permite acest lucru. În schimb, îi încredințează un adevărat mandat pascal, o misiune, zicându-i: "*... du-te la frații mei și le spune: mă sui la Tatăl meu și la Tatăl vostru, la Dumnezeuul meu și la Dumnezeuul vostru*" (In 20,17).

Cuvintele Domnului înviat însemnează, în acest context, o adevărată sinteză a învățăturii Sale, de după Înviere, cu privire la Dumnezeu-Tatăl: Tatăl Lui devine și Tatăl nostru. Astfel, Iisus pecetluiește, în doar câteva cuvinte, tot sensul Întrupării Lui. În acest punct se unește Nașterea cu Învierea, în toată semnificația comună a mesajului lor pentru om – *înfierea*. Așadar, întreg procesul înfierii și al devenirii noastre în statutul de copil al lui Dumnezeu se declanșează la Crăciun, iar acum, la Înviere, este pecetluit pentru totdeauna.

Interesant că această sinteză de **evanghelie post-pascală**, Domnul Înviat o face Mariei Magdalena și nu Apostolilor.⁵ Ea este cea care primește mesajul, pe care trebuie să-l ducă Apostolilor. Iar aceștia îl vor transmite, mai departe, lumii întregi, și anume, că omul este copilul lui Dumnezeu, iar destinația lui finală – Cerul – este pecetluită pentru veșnicie. Acolo, Tatăl îl așteaptă pentru veșnica comuniune cu El!

Desigur, de-a lungul timpului mulți s-au întrebat și se mai întreabă și azi: *De ce nu i-a permis Iisus, Mariei Magdalena, să-L atingă?* Răspunsul nu este unul ușor de dat. Într-o formulare teologică simplă, putem să spunem: Pentru că El voia să-i transmită ei, și prin ea nouă, tuturor, că, după Înviere, relația cu Iisus nu mai este una cu un simplu om al istoriei, ci cu Dumnezeuul Iisus, Cel Înviat; că relația cu El nu mai este una de prosternare în fața unui simplu trup, ci una de închinare în fața unui Om-Dumnezeu, Înviat și Înălțat la ceruri.

Mergând, mai departe, pe firul întrebărilor lui Iisus, trebuie să spunem că ele nu sunt lipsite deloc de o semnificație și de un mesaj aparte. Și care ar fi acestea?

Foarte mulți îl căutam pe Iisus, în fel și chip, și nu este rea această căutare, cu toate că unii dintre noi l-am

aflat deja. Un filozof spunea odată: *"Dacă nu m-ai fi aflat, nu m-ai fi căutat!"*. Cum să înțelegem aceste cuvinte? De ce să mai căutăm, dacă am aflat deja lucrul căutat? Este foarte mult tâlc în aceste cuvinte! Pe Dumnezeu, după ce L-ai aflat, nu poți decât să-L cauți mereu. Dar, există, în viață, și căutări și drumuri fără sens. În căutările noastre, nu lucrurile materiale trebuie să primeze, ci Creatorul lor. Iisus nu o întreabă pe Maria Magdalena: Ce cauți?, ci, pe **Cine** cauți? Important este nu **ce** căutăm, ci pe CINE căutăm! Să-L căutăm pe Dumnezeu, iar după ce L-am aflat, să-L căutăm mereu!

Așadar, căutărilor noastre ni s-a dat un răspuns, dar nu numai lor, ci și necazurilor, tristeților de orice fel, dezamăgirilor și lacrimilor noastre. *De ce plângi?* O întrebare, care vrea să spună că, după biruința Domnului Înviat, și lângă Domnul Înviat, nu trebuie să mai existe lacrimi. Orice suferință ai avea, oricât de greu ți-ar fi, oricât de deznădăjduit ai fi, oricât de singur te-ai simți aici, pe pământ, nu trebuie să mai plângi. Lângă Domnul Înviat există biruință după orice înfrângere, există mângâiere în orice necaz, există bucurie în orice

lacrimă și există o liniște în orice tulburare. Iată semnificația întrebărilor lui Iisus adresate, deloc întâmplător, Mariei Magdalena!

În încheiere, aș dori să mă adresez femeilor, nu *mironosițe*, ci *mărturisitoare* ale Învierii, dar, în special, mamelor, și să vă spun că, dacă plângeți și aveți lacrimi în ochi, Iisus vă întreabă acum: *De ce plângi?* Nu uitați! Dacă El a biruit nu un necaz, nu o suferință, nu o durere, ci moartea, poate să mângâie orice suflet și poate liniști orice conștiință!

Dincolo de orice durere și suferință, cu Domnul Înviat există biruință. Puneți în inimă, de astăzi înainte, aceste două întrebări, care nu sunt lipsite niciodată de răspuns: *De ce plângi? Pe cine cauți?*

Așadar, *femeia "mărturisitoare", din ziua Învierii, este chipul pe care trebuie să-l poarte orice femeie creștină pe cărările vieții!*

Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian TOFANĂ
Facultatea de Teologie Ortodoxă,
Cluj-Napoca

Note

¹ A se vedea, în acest sens, Stelian TOFANĂ, "Femeile „mironosițe” trebuie să poarte alt nume! O perspectivă pascală a evangheliștilor", în rev. *Renașterea*, aprilie 2008, 5-6.

² Vezi amănunte, în acest sens, Stelian TOFANĂ, *Studiul Noului Testament*, Cluj-Napoca 2005, 200-206. Pentru o întreagă dezbatere în jurul problemei "Ucenicul pe care îl iubea Iisus", a se vedea: Raymond BROWN, *The Gospel according to John (I-XII)*, The Anchor Bible, Garden City, New York 1966, pp. 88-103; C. K. BARRETT, *The Gospel according to John. An Introduction with Commentary and Notes on the Greek Text*, New York 1978, 166 urm.; Donald GUTHRIE, *New Testament Introduction*, Downers Grove, Illinois, SUA, 1992, 253 urm.; J.

J. GUNTER, "The Relation of the Beloved Disciple to the Twelve", în: *ThZ* 37 (1981), 129-148.

³ Gerhard Maier include între "toți cunoscuții Lui" și pe femeile care L-au slujit pe tot parcursul activității Sale mântuitoare (Cf. G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, vol. 4-5, Oradea 2013, 984).

⁴ Cf. Stelian TOFANĂ, *Introducere în Studiul Noului Testament (Vol II)*. *Evangheliile după Matei și Marcu*. Documentul *Quelle*, Cluj-Napoca 2002, 262.

⁵ O succintă analiză a misiunii post-pascale, îndreptată de Domnul Înviat, Mariei Magdalena, vezi, Stelian TOFANĂ, "Iisus și Maria Magdalena în noua istorie post-pascală", în rev. *Renașterea*, nr. 4, Aprilie 2010.

Mihai Viteazul și Unirea de la 1600

Anul acesta, la 27 mai, am sărbătorit 420 de ani de la momentul istoric deosebit al unirii celor trei Țări Românești sub sceptrul domnitorului Mihai Viteazul (Bravul). Pentru că pentru noi, creștinii români ortodocși, istoria se împletește foarte armonios cu credința, chiar din momentul apariției ca neam, rememorând și sărbătorind acest eveniment semnificativ mulțumim Lui Dumnezeu pentru providențialul Mihai Viteazul și-L rugăm să ne inspire în prezent să-i devenim demni urmași.

Puțin după jumătatea secolului al 16 lea (1558) s-a născut în târgul Floci, într-o familie cu stare și mare influență politică, viitorul domnitor Mihai. Mama sa, Teodora Cantacuzino, a fost soră cu Iane Cantacuzino, înalt dregător la Constantinopol și apoi ban al Craiovei, din familia Cantacuzino. Alte documente, aflate în custodia Academiei Române, precum și specificațiile din *Condica episcopiei Râmnicului*, atesta că Mihai Viteazul s-ar fi născut la Drăgoești, localitate aflată pe partea stângă a Oltului, județul Vâlcea. Aceleași surse mai specifică faptul că la Proieni, pe Valea Oltului, într-

o veche biserică ortodoxă, s-ar fi cununat cu Doamna Stanca.

A fost un tânăr studios (știa limbile română, greacă și turcă) și a fost un negustor de succes. A fost ban de Mehedinți, stolnic domnesc și ban al Craiovei. Cu ajutorul financiar al unchiului său și cu mulți bani împrumutați de la creditorii a reușit să cumpere de la Poarta Otomană titlul de domnitor al Munteniei în 1593.

Odată ajuns domnitor, după ce a lichidat pe toți creditorii și a făcut alianță cu boierii, sătui de tributul din ce în ce mai mare datorat turcilor, a început pregătirile pentru "planul dacic": unirea celor trei Principate Române: Moldova, Transilvania și Muntenia/Țara Românească.

Pentru împlinirea acestei dorințe, Mihai Viteazul a fost capabil să îmbine de o manieră excepțională politica cu vitejia pe câmpul de luptă, negocierile cu neînduplecarea, banii și concesiile. Într-o epocă foarte tulbură, în care marile puteri ale vremii, Polonia, Ungaria, Austria, Imperiul Otoman doreau să

stăpânească Țările Române, geniul lui Mihai Viteazul a făcut posibilă unirea celor trei Țări Române, chiar dacă pentru o perioadă de câteva luni.

În 1594, Mihai a intrat în Alianța împotriva Imperiului Otoman (Liga Sfântă) alături de împăratul Austriei, principele Transilvaniei și domnitorul Moldovei. Mihai atacă și învinge pe turci la Silistra și Giurgiu. În 1595 învinge armatele turcești trimise să-l pedepsească și să-l înlocuiască, la Călugăreni, Târgoviște și București. În 1596, Mihai continuă să hărțuiască pe turci, atacând Babadagul, Vidinul și Plevna, ajungând până la Sofia. În 1597, Mihai semnează un tratat de alianță cu împăratul Austriei. Un an mai târziu, în 1598, turcii atacă Muntenia. Mihai îi învinge pe turci și apoi trece Dunărea și-i învinge și la Vidin și Nicopole. În anul 1599, noul principe al Transilvaniei, Andrei Bathory, aliat al Imperiului Otoman, îl somează pe Mihai Viteazul să părăsească Muntenia. Mihai intră în Transilvania prin pasul Buzău și, după victoria asupra lui Andrei Bathory (Șelimbăr, 18/28 octombrie 1599), își face intrarea triumfătoare în Alba Iulia pe 1 noiembrie 1599.

În mai 1600, Mihai Viteazul îl alungă de pe tronul Moldovei pe Ieremia Movilă, învingându-l la Bacău, și realizează astfel prima unire a celor trei principate române. Titulatura folosită de voievod (într-un document din 6 iulie 1600) era: **„Domn al Munteniei, Ardealului și a toată țara Moldovei.”**

Pentru a consolida Unirea, Mihai ia o serie de măsuri:

1) Adoptă aceeași stemă pentru toate teritoriile; construiește o biserică la Alba Iulia; acordă anumite înlesniri preoților și iobagilor români; numește ca mitropolit al Transilvaniei pe Ioan de la Prislop.

2) Mihai Viteazul își confecționează bine cunoscuta pecete pe care figurează cele 3 Țări române surori. Fiind simultan domnitor în Țara Românească (1593 – 1601), Transilvania (1599 – 1600) și Moldova (1600), Mihai Viteazul a realizat pentru prima dată unirea unui teritoriu apropiat ca întindere de cel al României de astăzi, fiind apreciat de mulți români ca unul dintre cei mai importanți eroi naționali. Din acest motiv, el este considerat de istoriografia românească primul unificator al poporului român și erou național.

Motivul pentru care unirea de la 1600 nu a fost de durată s-a datorat mai multor factori:

1) Puterile vecine vedeau în ambițiile politice ale lui Mihai Viteazul o contradicție cu interesele lor. Habsburgii își vedeau amenințate planurile de menținere a Transilvaniei în sfera lor de influență, Polonia nu dorea pierderea controlului asupra Moldovei, iar Imperiul Otoman nu accepta ideea renunțării la Țara Românească. Mai mult chiar, unirea reprezenta o formulă puternică, capabilă să schimbe

raportul de forțe din regiune.

2) Existau însă și conflicte interne, cauzate de insubordonarea nobililor maghiari din Transilvania, care nu acceptau măsurile impuse de noul domn.

3) De asemenea, sașii au rămas ostili lui Mihai, în urma jafurilor întreprinse de armatele sale în orașele și satele lor.

4) Mihai nu reușește să înfrângă revolta nobililor maghiari transilvăneni, sprijiniți de generalul Basta care l-a învins în Bătălia de la Mirăslău (18/28 septembrie 1600) și astfel pierde Ardealul. În scurt timp Moldova va fi ocupată de armata poloneză.

Mihai încearcă să reziste atacului polon asupra Țării Românești, însă și pe acest tron se va urca un membru al familiei Movileștilor, Simion Movilă.

La 3 august 1601 Mihai Viteazul, cu finanțare din partea împăratului Austriei, învinge la Guruslău pe principele Sigismund Bathory al Transilvaniei (favorabil ungurilor). Continuă prin a recupera Muntenia, gonindu-l pe Simion Movilă de pe tron. În aceste condiții, se întrezăreau perspectivele unei noi uniri, perspectivă cu care împăratul Rudolf al II-lea nu putea fi de acord.

Din ordinul împăratului Rudolf al II-lea al Austriei, în 9/10 august 1601, la 3 km sud de Turda, Mihai Viteazul este asasinat din ordinul generalului Gheorghe Basta. Capul său este furat de unul dintre căpitani domnitorului, adus în Muntenia și înmormântat de Radu Buzescu la Mănăstirea Dealu, lângă Târgoviște. Pe lespedea sa de piatră de la Mănăstirea Dealu stă scris: **„Aici zace cinstitul și răposatul capul creștinului Mihail, Marele Voievod, ce au fost domn al Munteniei, Ardealului și Moldovei.”**

După asasinarea lui Mihai Viteazul, Țările Românești se întorc la soarta lor de dinainte: vasalitatea față de Imperiul Otoman, influența maghiară, austriacă și polonă.

Fie ca Unirea îndrăznească a celor 3 provincii Românești, în urmă cu 420 de ani, să ne servească nouă, celor care vorbim aceeași limbă și avem aceeași credință cu Mihai Viteazul, de încurajare și model pentru unitatea Ortodocșilor din Lumea Nouă, spre ajutorul și propășirea credincioșilor și spre slava Mântuitorului și a Bisericii Sale!

Pr. Constantin Ciubotariu
Montreal, QC.

Valeriu (Bartolomeu) Anania: *noi*

În afară de câteva excepții, revistele literare ale diasporei române nu sunt în prim-planul atenției criticii și istoriei literare din țară. E adevărat că au fost și sunt reviste, ziare, foi publicate de amatori, pe durate mai lungi sau mai scurte, dar există și publicații editate de scriitori cu bun renume în peisajul literar din România. Un astfel de scriitor, de talie națională și de binemeritat prestigiu a fost și Valeriu Anania, mitropolitul cărturar Bartolomeu al Clujului Crișanei, Albei și Maramureșului.

Puțin se știe că în anii 1970-1971, pe când era în America, la Detroit, ca șef al departamentului de publicații al Episcopiei Ortodoxe Române din America și Canada, el a înființat și editat o revistă literară, cu un titlu mai

puțin literar, *noi*. Și tocmai pentru că revista a apărut într-o perioadă scurtă și cu puține numere, tiraj de salon, evident, e oarecum normal a nu se ști prea multe despre ea. Dar, ținând cont de cine este ctitorul și autorul aproape exclusiv al tuturor textelor publicate, este bine ca revista să fie readusă la lumină și pusă în circulație fie și în forma concisă în care este prezentată în paginile următoare (și care prezentare a apărut în revista *Lumină Lină* în stil foileton în numerele 3/2013 – 3/2015).

Revista *noi* (I)

Am în față revista *noi*, smerit intitulată „casetă de literatură”, cu precizarea „întocmită de Valeriu Anania, Nr. 1, Ianuarie 1970, Detroit, Michigan, USA, an în care era director la Departamentul de publicații al, pe atunci, Episcopiei Ortodoxe Române din America și Canada (condusă de P.S. Episcop Victorin Ursache).

În „Cuvântul înainte” care justifică apariția revistei, editorul/directorul ei precizează că publicând-o, „Nu ne-am simțit datori, vai! să umplem un gol; ne-am văzut nevoiți să golim un plin”. Evident, Valeriu Anania se referă la sine și la necesitatea de a scrie și publica, dar cu o altă importantă precizare: „Scriitorul se rostește nu pentru că are ceva de spus, ci pentru că nu are nimic de tăcut. Și dacă nu ajunge să spună tot

-- ceea ce se întâmplă mai întotdeauna -- e pentru că el trebuie să gândească de o sută de ori mai mult decât scrie, și să scrie de o sută de ori mai mult decât publică.”

Și ceea ce este foarte important în privința hotărârii de a scoate această publicație, autorul textului își spune aici amărăciunea, e faptul că în revistele literare din țară nu se acorda spațiu publicistic pentru scriitorii ce proveneau din Biserica, și dacă se acorda, acesta era un privilegiu care „nu se poate obține fără un târg între umilință și mărînimie”.

În final, editorul informează publicul că revista nu își propune nici un program, nici un fel de școală, ci aceasta este mai mult o antrepriză personală unde va publica ce vrea și ce poate, în limitele celor patru pagini. El este deci - cel puțin în acest număr - unicul colaborator.

Așadar, ce alte titluri găsim în „Casetă literară”? În afară de cuvântul înainte, poemul *Trecere*, pe prima pagină. Pagina a doua conține „Pagini de jurnal” (29 decembrie, 30 decembrie, 3 ianuarie, 7 ianuarie, 8 ianuarie, 9 ianuarie), impresii despre atmosfera sărbătorească de după Crăciun din New York, amintiri din închisoare, gânduri despre lucrările sale literare. Și un fragment dintr-o piesă de teatru intitulată *Viscol*.

În pagina trei găsim totuși un colaborator străin, Donald W. Baker cu un poem în limba română, *Așteptăm*; dacă nu ar apărea sub rubrica „Din nouă lirică americană”, am putea considera că numele autorului e un pseudonim (poate chiar al editorului). Dar nu, Baker este un poet american, doar că revista nu precizează cui aparține traducerea poemului. Înțelegem că e a lui Valeriu Anania.

Tot în această pagină V. Anania publică o tabletă despre o întâlnire a sa cu Arghezi, intitulată *Gospodarul din Mărțișor*, precum și rubrica de o coloană „Aquaforte”, un fel de însemnări despre piesa lui, *Meșterul Manole*, despre George Uscătescu și despre Virgil Brădățeanu. În sfârșit, ultima pagină are o proză numită *Urcășurile lui Mâncă-Lemne*, o poveste ce ține de rubrica „Legende de Hawaii” (după William D. Westervelt), o rubrică „Marginalii”, impresii de lectură, sau mai degrabă reflecții pe marginea lecturilor unde motivul reflecțiilor sunt volumul *Erasmus* al lui George Uscătescu și *Vămile pustiei* al lui Ioan Alexandru și mică în colțul din stânga jos, caseta de redacție, în care citim „*noi*: Casetă de literatură întocmită de Valeriu Anania, 19959, Riopelle, Detroit, Michigan, 48203, USA”.

Acest număr se află într-un plic cu destinația George Alexe (aflat atunci în Kitchener, Ontario, Canada). Pe ștampila poștei citim data de 21.01.1970 (expediție) și data de 22.01.1970 (sosire la destinație).

(II)

Acest număr (2) din Februarie 1970 al revistei *noi*, conține patru pagini cu texte diverse, toate nesemnate, dar, evident, aparținând editorului, cu excepția a două, care sunt semnate: unul este un poem de Lisel Mueller, *Citind o antologie de poezie germană postbelică* și publicat într-o rubrică intitulată „Din lirica americană nouă” (p. 3), și altul (p.4) intitulat *Rătăcitoarea Zeiță Pele*, publicat în rubrica „Legende Hawaiului”, după William D. Westervelt.

Revista se deschide cu un editorial, *Scrisoare pe frunză* unde Valeriu Anania îi scrie câteva rânduri (2 coloane) unei profesoare de liceu din București despre care auzise că ar fi citit elevilor ei în clasă fragmente dintr-un poem al său și că ar intenționa și un mic spectacol școlar. Pe aceeași pagină, două poezii, *De-a valma* și *Ev în castelul Chillon*, aceasta dedicată „Lordului Byron care, pe lângă alte însușiri de geniu, avea și orbul găinilor”.

În p. 2, întâi se află rubrica „Pagini de jurnal” (10, 17, 18, 20, 23, 25, 31 ianuarie). Iată o însemnare (din 20 ianuarie): „Trei sute de mile în patru ore e, totuși, mult. De ce ne-om fi grăbit? ... Am umblat mult prin lume: viteze și pricini. Americanii mână repede din interes, nemții din pasiune, italienii din temperament, sârbii din prostie. Eu, ca să-mi treacă guturaiul.”

Pagina e completată cu un fragment din *Steaua Zimbrului* – „piesă în curs de probabilă apariție”, citim.

În p. 3 Valeriu Anania face o evocare a casei lui Arghezi, unde, se vede, era deseori invitat. Textul se numește *Mărțișorul acelor zile*. Iată un fragment: „Mărțișorul însă continua să rămână același [...] un așezământ al tocmirilor înțelepte și statornice, o gospodărie mic-burgheză în inima căreia se ascundea, nebănuț, altarul poetului unde se oficia, noapte de noapte, înfricoșătoarea taină a prefacerii pâinii în cuvânt.”

În sfârșit, p. 4, pe lângă textul lui Westervelt, o altă rubrică, „Marginalii” scrisă în August 1969 la Stratford, Canada unde Anania participa la un festival „Shakespeare”.

Articolul e un scurt comentariu elogios pentru volumul *The Spirit of Tragedy* al lui Herbert J. Muller. În finalul comentariului iată o afirmație/intrebare interesantă: „Să notez că Marin Sorescu nu e deloc un ‚copil teribil’ al tragediei moderne, ci fiul bun și înțelept al lui Eschil?”

Și acest număr, ca și precedentul (ca și cele care urmează) a fost trimis în Canada (la Kitchener, Ontario) distinsului teolog și om de cultură George Alexe. (Am colecția acestei reviste prin generozitatea D-nei Didi Alexe, artistă și amfitrion inegalabil, soția lui George Alexe cel plecat dintre noi). Pe plic sunt două ștampile: una rotundă, cu data și locul (Detroit, MI, Feb. 12, 1970) și una dreptunghiulară (aplicată parțial peste timbrul de 6 cenți) unde citim: „Aliens must report their addresses during January.” (!)

(III)

Acest număr al revistei (3, din martie 1970, 4 pp., Detroit, Michigan, USA) este, ca și primele două, aproape integral realizat de fondatorul „casetei de literatură”, Valeriu Anania.

Prima pagină conține o proză scurtă intitulată *De din vale de Rovine* (anunțată în „Pagini de Jurnal” din p. 2) ocazionată de o emisiune de o oră și jumătate la postul de radio DHML din Hamilton, Canada, de fapt „o polemică dezagreabilă, în jurul unui ins dezagreabil”. Mai conține un poem de 11 strofe, *Lumina*. Pagina 2 continuă numărul trecut cu un alt fragment din piesa *Steaua Zimbrului*, lucrare de succes a lui Valeriu Anania și duce mai departe rubrica „Pagini de Jurnal” cu 7 intrări (între 18 februarie și 13 martie). Pagina 3 oferă lectorului un text despre Arghezi (amintiri), *Pragurile sufletului*, un poem semnat de Dabney Stuart în rubrica „Din lirica americană nouă”, cu mențiunea „Copyright 1968. Published in translation with the permission of the author and Random House, Alfred A. Knopf, Inc., N.Y.” (poemul, în românește, aici), precum și rubrica „Aquaforte” unde critică o performanță de la Festivalul Național de Teatru din București. În final, pagina 4 conține textul *Întâmplări pe insula Niihau*, în rubrica „Legende Hawaiului”, cu precizarea „După William D. Westervelt” și rubrica „Marginalii” unde vorbește despre Eugen Ionesco pe care îl compară cu Anton Holban (ambii i-au fost profesori) în ceea ce privește felul de a fi. Apoi Valeriu Anania concludă: „Ionescu la Academie e un fel de mântuire a sufletului, dincolo de credință și necredință, dincolo de virtute și păcat, o *apocatastasis ton panton*, lăuntrică restaurare universală a setei de absolut. De acum, Eugen Ionescu își poate revendica dreptul de a trăi.”

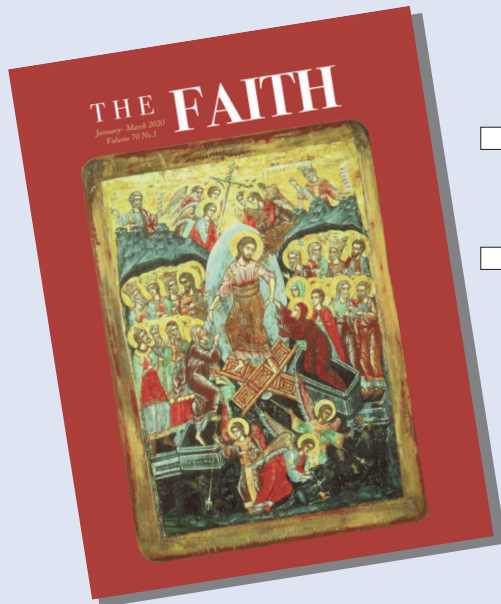
Plicul în care e trimisă revista către George Alexe, pe atunci în Kitchener, Ontario, Canada, poartă data de 26 martie 1970 pe ștampila din Detroit și are pe el un timbru poștal de 6 cenți.

Pr. Theodor Damian

va urma...

THE *Credința* FAITH

Romanian Orthodoxy in America

- ☐ YES! I want to subscribe to *Credința / The Faith Magazine*
One year subscription (4 issues) — \$ 10 USD / 15 CAD
- ☐ YES! Please send me the *2019 The Faith Almanac*
(Almanahul Credința) — \$ 10 USD / 12 CAD

Make checks payable and mail to:

Vă rugăm să trimiteți comanda pe numele și adresa Arhiepiscopiei:

Romanian Orthodox Metropolia of the Americas

5410 North Newland Avenue • Chicago IL 60656-2026 • USA

Name: _____

Address: _____

City: _____

State: _____

Zip: _____

Country: _____

Phone: _____

